

INFORME

Anàlisi dels mecanismes de control del cos de Mossos d'Esquadra

Febrer de 2022

Irīdia_

Irídia és una associació sense ànim de lucre que treballa per promoure i defensar els drets humans, en especial civils i polítics. El seu objectiu principal és elevar els estàndards de protecció de drets humans en relació amb la violència institucional, el racisme i les migracions, la memòria històrica, la privació de llibertat i el dret a la protesta.

[Aquest dossier va ser entregat als diputats i diputades que integren la Comissió d'Estudi sobre el Model Policial del Parlament de Catalunya en el marc de la compareixença d'Irídia a la Comissió, el divendres 18 de febrer de 2022].

ÍNDEX

Introducció _4

1. Regulació de l'ús de la força _6

- 1.1. Incorporació de les armes d'ús policial _6
- 1.2. Regulació de l'ús de les armes policials i de l'ús de la força _8
- 1.3. Transparència i publicació dels protocols d'ús de la força i de les armes policials _10

2. Mesures de control de l'ús de la força i violència institucional _12

- 2.1. La tasca de control i rendició de comptes dels superiors jeràrquics _12
- 2.2. Incompliments identificats _16
 - 2.2.1. Actuacions policials desproporcionades o ús d'armes contrari als protocols en context d'ordre públic _16
 - 2.2.2. Incorrecta identificació dels agents _18
 - 2.2.3. Violència institucional i racisme _19
- 2.3. Mecanismes de traçabilitat de les llançadores de foam _20
- 2.4. Imprecisió del rang de localització GPS de les furgonetes policial _21
- 2.5. Custòdia d'imatges enregistrades per càmeres a comissaries _24

3. Mecanismes d'investigació i sanció interns davant d'actuacions policials amb males praxis o amb indicis de delictes _25

- 3.1. Mecanismes d'investigació interns _25
- 3.2. Aplicació de mesures cautelars i disciplinàries _29

4. Mecanismes de control i investigació externs al cos policial _31

- 4.1. Creació d'un mecanisme independent de control dels cossos policials _31
- 4.2. El Ministeri Fiscal davant les investigacions judicials de casos de violència institucional _33
- 4.3. El poder judicial davant dels casos de violència institucional _34

5. Conclusions _35

6. Recomanacions _43

Annex de Casos _49

Introducció

La creació de la **Comissió d'Estudi sobre el Model Policial (CEMP)** al Parlament de Catalunya, el 3 de novembre de 2021, és una fita cabdal que materialitza la necessitat de traslladar a les institucions catalanes el debat públic sobre el rol i les funcions del cos de Policia de la Generalitat de Catalunya - Mossos d'Esquadra, a la nostra societat. El seu objecte i abast és, en primer lloc, l'anàlisi i la investigació dels mecanismes de control, avaluació i investigació de les actuacions policials, amb la possibilitat d'implantar mecanismes independents de control i fiscalització. En segon lloc, també preveu la revisió del model d'ordre públic i la possibilitat de plantejar-hi canvis. En tercer lloc, abasta l'estudi entorn la transparència en la informació i les dades per part del Departament d'Interior. Per acabar, en quart lloc, inclou l'anàlisi de les actuacions de la Divisió d'Informació dels Mossos d'Esquadra i del seguiment d'activistes polítics.

La CEMP és una oportunitat única per implementar mesures que permetin elevar els estàndards internacionals de drets humans en la matèria i emprendre accions que reconeguin el dret de les persones afectades a la veritat, la justícia, la reparació i les garanties de no repetició.

En l'actualitat, les denúncies contra agents policials troben **molts obstacles per identificar els agents que hagin pogut incórrer en actuacions indegudes i abusives, contràries als estàndards internacionals de drets humans**, i sancionar-los si és el cas. Aquest fet impossibilita la correcció d'aquestes actuacions i genera un sentiment de desconfiança i desafecció que perjudica el propi cos de Mossos d'Esquadra i la societat en el seu conjunt. Per aquesta raó, els mecanismes de control interns i externs s'han de dotar de més mitjans, de més independència, de nous procediments legals i disciplinaris i d'una major transparència. L'objectiu comú ha de ser garantir el més absolut respecte als drets fonamentals que els cossos policials estan obligats a acatar i protegir. Tenir en funcionament mecanismes moderns i eficaços per tal que aquelles males praxis o actuacions contràries a la legalitat que ocorrin siguin degudament identificades, investigades, sancionades i corregides és una necessitat imperant en una societat que es vol democràtica i respectuosa amb els drets humans.

El present document vol ser una eina d'anàlisi que contribueixi a encarar el debat existent en el sí de la Comissió d'Estudi sobre el Model Policial, tot aportant l'experiència i conclusions dels més de sis anys de feina del **Servei d'Atenció i Denúncia davant de casos de Violència Institucional (SAIDAVI)** d'Irídia. El SAIDAVI ofereix assistència jurídica i psicosocial gratuïta a les persones que pateixen situacions de violència institucional en el marc del sistema penal català. En concret, el Servei atén les vulneracions de drets comeses per agents de cossos o forces de seguretat, funcionaris penitenciaris o agents de seguretat privada, quan aquests actuen per delegació de funcions que són competència de l'Estat.

El SAIDAVI utilitza una metodologia innovadora, que busca proporcionar atenció psicosocial i legal a la persona afectada i procurar-li un procés de justícia i reparació. Al seu torn, en funció de la tipologia del

cas, i si la persona així ho desitja, s'aborden els casos des de la perspectiva del litigi estratègic. L'objectiu és incidir i assolir canvis en la legislació, la jurisprudència i les polítiques públiques en temes clau per a una societat democràtica. Aquestes transformacions han de permetre avançar en el reconeixement, protecció i garantia dels drets humans.

Aquest dossier s'organitza en quatre capítols que repassen les principals mancances documentades en el marc dels procediments d'investigació interns del cos de Mossos d'Esquadra, així com durant els procediments judicials, exemplificant-les amb casos concrets recollits pel SAIDAVI. Per respecte a la intimitat de les persones afectades els casos s'han anonimitzat, però a l'apartat d'Annexos es pot consultar la fitxa de cadascuna de les 10 causes seleccionades, què inclou el relat dels fets i del procediment judicial.

Cal destacar que en moltes de les qüestions que es tracten a l'informe hi ha un problema de falta de transparència per part de la Conselleria d'Interior i el Cos de Mossos d'Esquadra. Aquestamancança és en si mateixa un obstacle per la millora i l'avenç en polítiques públiques transparents i democràtiques, atès que se'n dificulta la fiscalització. Un exemple paradigmàtic d'això és, precisament, el primer capítol del present informe que versa sobre la normativa que regula l'ús de la força i el procés d'incorporació de noves armes.

A continuació, el segon capítol s'endinsa en els procediments de control i ús de la força durant i després dels operatius policials. En aquest punt s'inclou la responsabilitat dels superiors jeràrquics en la supervisió i control de les actuacions, l'actual manca de traçabilitat en l'ús de les armes policials, la localització GPS de les furgonetes policials de la Brigada Mòbil (BRIMO) i l'Àrea Regional de Recursos Operatius (ARRO), i per últim la conservació i l'accés a les imatges de les càmeres d'enregistrament de comissaries i altres dependències policials.

El tercer apartat es centra en les investigacions internes i la rendició de comptes dels agents policials quan es donen casos de mala praxis o d'actuacions presumptament delictives, tenint en compte la tasca encomanada a la Divisió d'Afers Interns (DAI). En tot moment es parteix de l'experiència pràctica d'Irídia en els diferents casos en què aquesta investigació interna ha tingut lloc o, precisament, no ha existit. Així mateix, el quart capítol d'aquest document posa el focus en el paper dels operadors jurídics davant d'aquest tipus d'investigacions i el seu rol de fiscalització de la rendició de comptes policial.

Per acabar, i fruit de la feina que es duu a terme com a entitat de drets humans, el document presenta un capítol de conclusions i un altre de recomanacions amb l'objectiu de contribuir a la presa de decisions dels i les parlamentàries que integren la CEMP, des d'una òptica i un enfocament de drets.

1. Regulació de l'ús de la força

1.1. Incorporació de les armes d'ús policial

El primer que cal destacar és que el procediment mitjançant el qual es decideix adquirir determinat armament i incorporar-lo a les eines d'ús policial és totalment intern i hi ha una manca absoluta de debat públic pel que fa a la necessitat, idoneïtat i proporcionalitat de les eines d'ús policial. Si bé és cert que pot consultar-se la contractació programada al portal de contractació pública de la Generalitat, aquesta informació no es publicita i és d'accés limitat, fet que indica que no hi ha una voluntat de transparència real.

En les ocasions en què s'ha sapigut que existia la intenció d'introduir nou armament al cos de Mossos, com en el cas de les pistoles Taser, ha estat la societat civil qui ha fet pressió per posar el debat al centre i que s'estudiessin els impactes que determinades eines podien ocasionar. N'és una mostra el "Grup de Treball sobre la Utilització per la Policia de Pistoles Elèctriques" que es va crear dins la Comissió Parlamentària d'Interior l'any 2016.

La unitat encarregada de la gestió del material policial de la Brigada Mòbil dels Mossos d'Esquadra és la Unitat Tècnica d'Ordre Públic (UTOP). Les seves funcions consisteixen en l'assessorament en relació al material d'ordre públic, el coneixement de l'ús d'aquest material, les condicions tècniques que envolten cada eina i la formació dels agents que les fan servir. Al seu torn, la Unitat d'Armes de la Divisió Tècnica de Planificació de la Seguretat du a terme informes de valoració tècnica, incloent-hi proves de munició.

El propi cos du a terme anàlisis tècnico-policials de les armes que no fa públics. Ara bé, aquests informes i proves internes no avaluen qüestions com els riscos per a la integritat física i psicològica de les persones que en poden ser target; l'impacte en l'entorn familiar i social des d'una perspectiva psicossocial i en l'exercici de drets fonamentals com el de reunió i manifestació entre d'altres, o les conseqüències del seu ús per la imatge del cos.

El cas de les llançadores de foam i els projectils que s'adquireixen són un malaurat exemple de com aquesta manca de transparència i fiscalització externa ha acabat posant en perill la integritat física de la ciutadania i, en alguns casos, ha causat d'anys irreparables.

El Cos de Mossos d'Esquadra utilitza dos tipus de projectils de foam diferents, el SIR i el SIR-X, el segon dels quals és més lesiu. La documentació a la que s'ha tingut accés permet concloure que malgrat conèixer els riscos de lesions severes que pot causar el projectil SIR-X, **el Departament d'Interior i el Cos de Mossos d'Esquadra han decidit autoritzar els trets d'aquest cartutx a distàncies inferiors a les recomanades pel propi fabricant.**

Efectivament, segons l'Informe de test del projectil SIR-X redactat per l'empresa fabricant B&T, amb número de referència TR-16973.02, a distàncies menors de 30 metres, aquest tipus de projectils poden causar “lesions severes tals com laceracions, traumatismes cranioencefàlics, ruptura de melsa, fetge o cor, forts traumatismes al tòrax i hemorràgies internes”¹. També estableix que amb una separació a l'entorn dels 30 metres només hauria de disparar-se contra objectius protegits (*heavily clothed*)².

Això no obstant, i malgrat la gravetat de les lesions que poden ocasionar, l'empresa licitadora d'aquest projectil a Catalunya i Espanya, EDS España, SL, fa constar a les especificacions tècniques³ d'aquest cartutx que es pot utilitzar a una distància a partir de 25 metres. Concretament, hi estableix el següent:

“– La distància mínima d'impacte ha de ser no inferior a 25 metres.

– L'abast màxim operatiu és de 80 metres.

La distància mínima d'ús de 25 metres és la recomanada en impactes contra agressors amb dues capes de roba. Aquesta distància es pot reduir si les condicions i les normes així ho requereixen. Les probabilitats de produir lesions irreversibles són pràcticament inexistent quan es fa servir en distàncies de 25 a 80 metres impactant en zones no letals.”

Aquestes afirmacions contradiuen clarament els tests de riscos duts a terme per la pròpia empresa fabricant. Tot i això, el Departament d'Interior va encara més lluny en la regulació d'ús de les llançadores de foam. Al Procediment Intern de Treball (PIT) número 22 que protocolitza el seu ús, publicat per elDiario.es a partir de la resolució de la Comissió de Garantia d'Accés a la Informació Pública (GAIP)⁴, s'hi fa constar que “la distància per disparar aquest cartutx és de 20 a 50 metres”. És a dir, **el Departament d'Interior està autoritzant a disparar un projectil des d'aquesta distància sabent que això pot provocar lesions gravíssimes i absolutament irreversibles**. A aquesta qüestió cal sumar-li un element molt important: el PIT 22 permet “fer ús contra l'extremitat superior d'una persona que mostri un objecte llancívol, un objecte contundent, una arma blanca, etc., quan es tingui la certesa que es pot aconseguir l'objectiu”. Aquest fet serà analitzat amb més deteniment en el punt següent. En tot cas, el que es vol destacar és que el Departament d'Interior autoritza a disparar contra l'extremitat superior d'una persona a una distància que se sap que pot causar lesions severes tals com laceracions, traumatismes cranioencefàlics, ruptura de melsa, fetge o cor, forts traumatismes al tòrax i hemorràgies internes. Lesions que, lamentablement, s'han produït a Catalunya en els darrers anys, tal com recull el següent punt.

1. La traducció és pròpia. Textualment, s'hi estableix el següent: “severe damages such as lacerations, cranial ruptures, rupture of spleen, liver or heart, blunt thorax trauma, internal bleedings”. Aquest document no és public, Irídia hi ha pogut tenir accés i en reproduïx alguns fragments en aquest text.

2. La traducció és pròpia. El text original amb la recomanació és el següent: “With respect to the risks, at ranges closer than 30 m the cartridge must only be used against protected (heavily clothed) targets”. Ibid.

3. Aquest document no és public, Irídia hi ha pogut tenir accés i en reproduïx alguns fragments en aquest text.

4. Oriol Solé Altimira i Arturo Puente, “El protocolo íntegro sobre las balas foam que los Mossos ocultan al Parlament”, elDiario.es, 12 de maig de 2021, accés al febrer de 2022, https://www.eldiario.es/catalunya/protocolo-integro-balas-foam-mossos-ocultan-parlament_1_7927138.html

En definitiva, és necessari incloure la perspectiva de drets i l'anàlisi de riscos en totes les fases de l'ús de la força. Aquest aspecte implica també l'avaluació prèvia, externa i independent del cos dels impactes en la salut i l'exercici dels drets fonamentals de determinades armes. Aquesta avaluació permetria decidir de forma transparent si una eina és apta o no perquè els cossos policials la utilitzin. Al seu torn, resulta convenient aquest enfocament en l'elaboració dels protocols d'ús i la seva avaluació. L'existència d'un mecanisme extern i independent de control que supervisés tot el procés suposaria un avanç imprescindible perquè problemàtiques com les esmentades en aquest dossier no es tornessin a repetir. En la mateixa línia, també caldria incloure la transparència com a pràctica normalitzada al Departament d'Interior. Tal com recomana Nacions Unides, “els Estats, els cossos i forces de seguretat i les empreses fabricants haurien de ser transparents sobre les especificacions tècniques de les armes en ús, respectant al mateix temps els drets de propietat intel·lectual de les empreses fabricants” (“Guia de les Nacions Unides sobre les armes menys letals”, 2020)⁵.

1.2. Regulació de l'ús de les armes policials i de l'ús de la força

Actualment, d'acord amb les disposicions del Decret 415/2011, de 13 de desembre, d'estructura de la funció policial de la Direcció General de la Policia, correspon a la Divisió d'Avaluació de Serveis (DAS) “Fixar els criteris i directrius per a l'avaluació dels serveis policials, a aplicar per la resta d'unitats de la Direcció General de la Policia” (article 10.1, numeral c) i “validar els procediments normalitzats de treball de la policia de la Generalitat-Mossos d'Esquadra” (article 10.1, numeral j).

No obstant, no existeix un mecanisme extern i independent que supervisi l'adequació dels protocols d'ús de la força i d'ús d'armes policials amb els estàndards internacionals en la matèria. Així doncs, quan aquests recullen disposicions contràries al dret internacional dels drets humans o fins i tot a les indicacions del fabricant, no hi ha cap instància que ho adverteixi i obligui a la seva adequació. Fins ara, aquesta tasca ha quedat relegada a comptades actuacions parlamentàries i a les organitzacions de drets humans que, malgrat la seva feina constant d'incidència, troben grans dificultats per aconseguir els canvis reglamentaris o legislatius necessaris per la protecció dels drets.

Tal com s'ha exposat, un exemple clar amb greus conseqüències per a la ciutadania és el Protocol d'utilització de les llançadores i dels projectils de 40 mm, relatiu als projectils de foam. La “Guia de Nacions Unides sobre l'ús d'armes menys letals” (2020) és clara en concretar que “els projectils d'impacte cinètic haurien d'utilitzar-se únicament en foc directe per colpejar la part inferior de l'abdomen o les cames d'una persona violenta, i únicament amb la finalitat de fer front a una amenaça imminent de lesions contra un integrant de les forces de l'ordre o un membre del públic” (els destacats són propis).

5. Organització de les Nacions Unides. *Guidance on less-lethal weapons in law enforcement (Guia de les Nacions Unides sobre armes menys letals)*. Nova York: Oficina de l'Alt Comissionat pels Drets Humans de les Nacions Unides, 2020. Disponible en línia a: https://www.ohchr.org/Documents/HRBodies/CCPR/LLW_Guidance.pdf

Tanmateix, el Protocol d'utilització de les llançadores i dels projectils de 40 mm incompleix varies d'aquestes directrius. En primer lloc, estableix que “en casos d'ús de munició d'impacte s'ha de disparar de l'abdomen cap avall”, però preveu que es pugui fer ús contra l'extremitat superior en cas que “una persona mostri un objecte llancívol, un objecte contundent, una arma blanca, etc. quan es tingui la certesa que es pot aconseguir l'objectiu”. Aquesta última consideració implica l'autorització efectiva per disparar per sobre de l'abdomen, posant en risc àrees sensibles del cos com el tòrax o el cap. El protocol només exceptua, indicant textualment que “no es dispararà”, els casos en què l'objectiu marcat s'hagi mogut o en què hi hagi persones especialment vulnerables (nens, gent gran, etc.) a prop.

Aquesta disposició ja ha comportat afectacions greus per la ciutadania. En concret, el SAIDAVI ha atès 4 casos confirmats de lesions greus produïdes per un projectil de foam al rostre o el cap. Aquests impactes van provocar que 3 persones perdessin un ull (dues a l'octubre de 2019 i la última al febrer de 2021, veure casos nº 4 i nº10⁶), i que una quarta patís un traumatisme cranoencefàlic amb hemorràgia interna, a més de fractures a la mandíbula i en ossos del crani (cas nº7). Aquest darrer cas va derivar en un ingrés a l'UCI i en seqüeles irreversibles, com la pèrdua d'oïda i un diagnòstic d'epilèpsia crònica.

Victor Serri

6. A l'Annex d'aquest informe es poden consultar les fitxes de tots els casos referenciats amb número dins el text.

El 27 d'octubre de 2021, després que aquests casos sortissin a la llum, el Parlament de Catalunya va instar al Govern a modificar el protocol mitjançant la Resolució 146/XIV sobre la moratòria en l'ús de les llançadores de projectils viscoelàstics pel Cos dels Mossos d'Esquadra, de manera que quedés reflectit que “en cap cas no es poden disparar els projectils a l'alçada del cap”. Malauradament, aquesta modificació segueix permetent que es dispari per sobre de l'abdomen, contravenint les disposicions de Nacions Unides. Tanmateix, a data de la redacció del present informe, el Govern de la Generalitat ni tan sols ha dut a terme la modificació del protocol requerida pel Parlament.

En relació als supòsits en què es permet disparar projectils d'impacte d'energia cinètica, Nacions Unides determina que aquests trets es podran efectuar “únicament amb la finalitat de fer front a una amenaça imminent de lesions contra un integrant de les forces de l'ordre o un membre del públic”. A més, estableix clarament que s'han d'efectuar trets directes destinats a immobilitzar un objectiu concret.

Per contra, el Protocol d'utilització de les llançadores i dels projectils de 40 mm contempla, en primer lloc, la utilització de les llançadores en cas de “perill o risc greu per [...] als béns”. És a dir, preveu la possibilitat d'utilització d'aquestes armes altament lesives en supòsits de danys a béns, no només de perill imminent de lesions a persones. Aquest extrem contravé clarament els estàndards internacionals, concretament la “Guia de Nacions Unides sobre l'ús d'armes menys letals” (2020). Fins i tot està previst que els comandaments de l'àrea de la BRIMO puguin decidir “si hi ha una necessitat de fer-la servir (la llançadora)” sense autorització del cap del dispositiu; En aquests casos s'estableix, això sí, que caldrà que informin d'aquesta decisió al seu superior immediat, i que al seu torn aquest haurà de fer-ho saber al cap de l'operatiu, que informará al cap del dispositiu.

En segon lloc, el protocol també preveu la possibilitat d'utilitzar aquest armament amb finalitat de dispersió, la qual cosa obvia la concreció i especificitat del tret i contravé la prohibició de disparar de forma indiscriminada contra una massa de gent, sense distingir les conductes que suposin un risc imminent de lesions per a les persones i les que no.

1.3. Transparència i publicació dels protocols d'ús de la força i de les armes policials

La transparència és un principi fonamental de rendició de comptes ja que permet conèixer els paràmetres que regeixen qualsevol actuació policial. Això permet determinar posteriorment si les actuacions s'han adequat a la norma establerta.

Actualment, s'ha aconseguit que es facin públics els protocols d'ús de la força a partir de la pressió de les organitzacions de drets humans, del Parlament, i dels mitjans de comunicació per via de la Llei de Transparència. Per aquest motiu algunes de les instruccions internes d'ús de les eines policials estan publicades a la pàgina web de Mossos d'Esquadra. S'hi poden trobar, per exemple, la Instrucció 16/2013, de 5 de setembre, sobre la utilització de les armes i eines d'ús policial i la Instrucció 4/2018, de 20 d'abril de 2018, sobre la regulació de l'ús dels dispositius conductors d'energia per part dels membres de la Policia de la Generalitat de Catalunya - Mossos d'Esquadra.

El Protocol d'utilització de les llançadores i dels projectils de 40 mm no es va donar a conèixer fins al maig de 2021, després de la intervenció de la Comissió de Garantia del Dret d'Accés a la Informació Pública (GAIP); malgrat les diverses resolucions parlamentàries que instaven el Govern a fer-lo públic al menys des de novembre de 2019. Un mitjà de comunicació –elDiario.es– va demanar la publicació del Protocol al Departament d'Interior en compliment de la Llei de Transparència. Davant d'aquest fet, el 19 d'Abril de 2021, el Departament d'Interior va publicar-ne fragments a la pàgina web dels Mossos d'Esquadra en un format de preguntes i respostes que en cap cas responia als estàndards de transparència exigibles. A dia d'avui, el protocol segueix sense ser accessible a la pàgina web de l'organisme públic. En canvi, es pot consultar al portal del mitjà de comunicació en qüestió amb algunes parts anonimitzades.

Cal tenir present que el diari va dur a terme la sol·licitud després que una noia perdés un ull com a conseqüència de l'impacte d'una bala de foam al febrer de 2021 (cas nº10). Tanmateix, com es va saber amb posterioritat, no era el primer cas greu per impacte de bala de foam. Anteriorment una altra persona també havia perdut un ull (cas nº 4), una un testicle (cas nº3) i una tercera havia patit un traumatisme cranoencefàlic amb greus seqüeles permanents (cas nº7), tot entre els anys 2018 i 2019.

Pel que fa a la Instrucció d'ús de dispositius conductors d'energia, el protocol va fer-se públic gràcies, de nou, a la tasca realitzada per un mitjà de comunicació que així ho va sol·licitar per la via de la Llei de transparència. Una vegada més es constata que va ser necessària la intervenció de la Comissió de Garantia d'Accés a la Informació Pública (GAIP)⁷.

Finalment, la Instrucció 5/2018, de 28 de maig de 2018, sobre la regulació dels dispositius personals de gravació per part dels membres de la Policia de la Generalitat – Mossos d'Esquadra segueix sense ser accessible. S'ha habilitat un apartat de preguntes i respostes sobre la mateixa a la pàgina web del cos policial, però no s'hi ha publicat la Instrucció completa, ni tan sols anonimitzada.

7. El Protocol PIT 22 de 16 de juliol de 2019 es pot consultar al següent enllaç: https://www.eldiario.es/catalunya/protocolo-integro-balas-foam-mossos-ocultan-parlament_1_7927138.html

2. Mesures de control de l'ús de la força i violència institucional

2.1. La tasca de control i rendició de comptes dels superiors jeràrquics

Els principis bàsics d'actuació dels cossos i forces de seguretat estan establerts, a nivell intern, a la Llei Orgànica 2/1986, de 13 de març, de forces i cossos de seguretat i a la Llei 10/1994 de la Policia de la Generalitat - Mossos d'Esquadra. És especialment destacable que dins el deure d'actuar d'acord amb l'ordenament jurídic s'hi preveuen els principis de jerarquia i subordinació. En aquest sentit, s'especifica que en cap cas "l'obediència deguda pot emparar ordres que comportin l'execució d'actes que consti-tueixin manifestament delictes o que siguin contraris a la Constitució o a les lleis." (article 11.1.2.c de la Llei 10/1994).

Així mateix, en la seva relació amb la comunitat en l'exercici de la seva actuació professional, els agents han d'impedir qualsevol pràctica abusiva, arbitrària o discriminatòria que compregui violència física o moral i actuar regint-se pels principis de congruència, oportunitat i proporcionalitat en la utilització dels mitjans al seu abast. Al seu torn, han de mantenir en tot moment un tracte correcte i acurat en els contactes amb la ciutadania, a la qual han de procurar auxiliar i protegir sempre que les circumstàncies ho aconsellin o quan siguin requerits. A més, han de proporcionar informació completa i tan àmplia com sigui possible sobre les causes i la finalitat de totes les seves intervencions.

Finalment, ambdues normatives preveuen la responsabilitat personal i directa dels membres dels cossos policials pels actes que duguin a terme en la seva actuació professional i que infringeixin o vulnerin ja sigui les normes legals o reglamentàries que regeixen la seva professió i els principis enunciats a les lleis. Es contempla, a més, que sigui així sens perjudici de la responsabilitat patrimonial que pugui correspondre a les administracions públiques.

En relació a l'organització jeràrquica del cos, l'article 18 de la Llei 10/94 preveu diferents escales i categories, concretament:

- a)** Escala bàsica, que comprèn les categories de mosso i de caporal.
- b)** Escala intermèdia, que comprèn les categories de sergent i de sotsinspector.
- c)** Escala executiva, que comprèn la categoria d'inspector.
- d)** Escala superior, que comprèn les categories d'intendent, de comissari i de major.
- e)** Escala de suport, que comprèn les categories de facultatiu i de tècnic.

Per cadascuna d'aquestes categories, l'article 19 de la mateixa llei n'estableix clarament unes funcions associades:

- a)** Escala superior: el comandament, la direcció, l'orientació, la coordinació i la inspecció, en el nivell superior, dels serveis policials.
- b)** Escala executiva: la gestió de les diverses àrees i unitats dels mossos d'esquadra i, si s'escau, el comandament de l'activitat policial.
- c) Escala intermèdia: el comandament operatiu i la supervisió de les tasques executives de les unitats, els grups i els subgrups policials** (el destacat és propi).
- d)** Escala bàsica: les tasques executives derivades del compliment de les funcions policials i les funcions de comandament d'un o més funcionaris de la mateixa escala en els diferents serveis policials.
- e)** Escala de suport: el suport i la cobertura a la funció policial amb les tasques pròpies de la professió per a l'exercici de la qual habilita la titulació que els hagi estat exigida per a ingressar al cos. També funcions que requereixen coneixements propis i específics d'una formació concreta, en suport de la funció policial.

En aquest sentit, és important posar de manifest que els agents són responsables dels seus propis actes i, d'acord amb els principis de jerarquia i subordinació i amb les atribucions de responsabilitat que preveu la Llei 10/94, també són responsables de les ordres donades als seus subordinats i d'aquelles conductes d'aquests que haurien d'haver impedit com a superiors o comandaments a càrrec. Aquest fet implica que s'hagi d'investigar no només l'autor material dels sinó també al superior jeràrquic que els ha ordenat, autoritzat o que, podent-ho fer, no els ha evitat.

Més encara, l'article 71 de la Llei 10/1994 determina amb claredat que els membres del cos de Mossos d'Esquadra que indueixin a altres a realitzar actes o tenir conductes constitutives de falta disciplinària incorren en la mateixa responsabilitats que aquests (article 71.1. de l'esmentada llei). Així mateix, els qui encobreixin les faltes consumades molt greus i greus incorren en una falta de grau inferior (article 71.2., *ibid*).

En aquest sentit, cal fer referència a la Sentència de la causa d'Iñigo Cabacas (SAP Bizkaia Secció Primera, de 29 de novembre de 2018) sobre un cas d'utilització de bala de goma amb resultat de mort. En aquesta causa no es va poder identificar, i per tant tampoc condemnar, l'agent concret que va disparar, ni el seu superior jeràrquic immediat. No obstant això, es va condemnar al cap de l'operatiu per homicidi imprudent. El motiu de la sentència és haver permès la utilització de les bales de goma quan no es donaven les circumstàncies per autoritzar-ne l'ús. La Sala va establir que *“a pesar de su responsabilidad y aún no existiendo razones de orden público que lo justificara, ni las condiciones necesarias para hacer uso del material antidisturbios, permitió y no ordenó que parasen los disparos con munición de pelotas de goma dirigidas al callejón”*.

Victor Serri

Per tot l'exposat, i per la seva especial protecció de garants vers la ciutadania, resulta evident que els comandaments tenen responsabilitat respecte l'actuació dels agents al seu càrrec, a més de les seves pròpies actuacions.

És necessari traslladar aquesta responsabilitat a les diferents fases de l'ús de la força. En primer lloc, garantint que el disseny dels operatius respongui als principis rectors de l'ús de la força, així al compliment dels protocols que la regulen. Aquesta planificació ha de regir-se pel principi de precaució, que implica que les accions “han de ser planificades i conduïdes mentre es prenen totes les precaucions necessàries per prevenir o com a mínim minimitzar el risc del recurs a la força per part dels membres dels cossos i forces de seguretat i membres del públic, i per minimitzar la severitat de qualsevol lesió que pugui ser causada”, segons recull la “Guia de Nacions Unides sobre les Armes Menys Letals”.

En segon lloc, durant l'operatiu els superiors jeràrquics són els encarregats de supervisar que l'actuació es desenvolupi respectant aquests principis i protocols. Convé fer referència novament a la “Guia de Nacions Unides sobre Armes Menys Letals”, que recull l'ús de la força ha d'anar guiat pel principi de necessitat. Un dels aspectes d'aquest principi és, òbviament, que s'ha de fer servir la força només quan sigui estrictament imprescindible i només en l'extensió que sigui estrictament necessària, utilitzant la mínima força possible i cessant quan ja no faci falta. Això implica que per assolir un objectiu no hi hagi una altra alternativa raonable accessible que no sigui el recurs a la força. En conseqüència, tal com recull la Guia de Nacions Unides, un altre dels elements fonamentals d'aquest principi és que “els membres dels cossos policials han d'intentar desescalar la situació, incloent-hi buscar una resolució pacífica a una situació perillosa sempre que sigui possible”. Aquest aspecte és especialment aplicable als co-

mandaments que es troben sobre el terreny, i caldria que fos una qüestió que s'avalués després de cada operatiu: s'hauria d'analitzar quins esforços es van fer per desescalar la situació i si existien alternatives a l'ús de la força que no fossin utilitzades.

En tercer lloc, els superiors jeràrquics són responsables de perseguir aquelles conductes dutes a terme per agents al seu càrrec que puguin ser constitutives d'il·lícit penal o infracció disciplinària i traslladar-ho als seus superiors jeràrquics o, si és el cas, a la Divisió d'Assumptes Interns (DAI). Quan no duen a terme aquest últim deure, estan dificultant enormement la rendició de comptes. Tanmateix, des d'Irídia s'ha pogut comprovar que aquesta funció de control s'eludeix de forma reiterada en no identificar els agents responsables, en justificar actuacions que són clarament antireglementàries i inclòs delictives o, directament, en protegir els agents responsables.

Aquesta qüestió es fa especialment palesa en els casos número 1, 2, 6, 7 i 8, recollits en el present dossier (les fitxes de cada cas es poden consultar a l'Annex). En el cas nº1 es condemna un agent a dos anys de presó per un delictes de lesions amb ús d'instrument perillós, amb la circumstància agreujant de prevalença de càrrec públic i l'atenuant de dilacions indegudes. L'agent va colpejar el periodista Jesús Rodríguez mentre aquest cobria una manifestació per al mitjà de comunicació La Directa. Un dels elements clau per la condemna és que l'efectiu en qüestió és l'únic que es separa de la línia policial i fa ús de la defensa. La resta d'agents obeeixen l'ordre del comandament de formar línia i aturar-se al final del carreró situat just abans d'entrar a la Plaça Revolució. Durant el judici es va acreditar que aquesta havia estat la instrucció del superior, precisament perquè disposava de pocs efectius per poder entrar a la plaça amb seguretat. Així ho va declarar el sergent, màxim comandament a terreny, que va depositar al judici en qualitat de testimoni. Resulta especialment sorprenent que, en la seva declaració, el sergent no reprovés l'actitud de l'agent que l'havia desobeït, i que a més intentés justificar-la en tot moment, considerant-la correcta i convertint-se en un dels testimonis principals de la defensa.

Al seu torn, el cas nº6 recull els següents fets: tres furgonetes policials es van aturar en una zona on no s'estaven produint aldarulls i, tot seguit, els agents que les ocupaven van baixar i van dispersar les persones que es trobaven en aquell carrer. Durant aquesta actuació un dels agents va colpejar a un ciutadà al cap fent servir el bastó policial en almenys dues ocasions, provocant-li així una ferida contusa. El superior jeràrquic d'aquest efectiu no va intervenir en cap moment, ni consta que després depurés algun tipus de responsabilitat. En els casos número 2 i 8 també ocorren situacions similars.

Per acabar, el cas nº7 és especialment greu perquè es van utilitzar les llançadores de foam sense supòsit habilitant per fer-ho, en una zona on no hi havia cap situació de risc i disparant a molt poca distància des de furgonetes en marxa. Com a resultat, un dels projectils va causar una lesió d'extrema gravetat a una persona. El superior jeràrquic que es trobava a càrrec de la situació o bé va ordenar fer servir

les llançadores quan no era necessari, o bé no va impedir-ne l'ús. A més, no va dur a terme cap acció per atendre la persona que havia resultat ferida. Al contrari, les furgonetes van tornar a aturar-se uns metres més enllà i van continuar disparant contra la gent que es trobava a la zona. Així mateix, tampoc consta que s'iniciés cap expedient sancionador posteriorment contra els agents que van fer un ús anti-reglamentari de les llançadores de foam.

2.2. Incompliments identificats

2.2.1. Actuacions policials desproporcionades o ús d'armes contrari als protocols

El Servei d'Atenció i Denúncia davant casos de violència Institucional (SAIDAVI) d'Irídia ha identificat nombroses actuacions policials que podrien considerar-se desproporcionades o antireglamentàries. En context d'ordre públic, se'n destaquen les següents:

– **Cops de bastó policial al cap**, incomplint la Instrucció 16/2013, de 5 de setembre, sobre la utilització d'armes i eines d'ús policial. Aquesta normativa estableix clarament que “les defenses policials es poden utilitzar com a element de contenció i/o immobilització, o com a arma de defensa. En aquests darrers casos, la utilització del bastó policial ha de limitar-se a un o dos cops, curts i secs. Els cops s'han de donar amb la defensa en paral·lel al terra i en parts muscularment protegides del tren inferior del cos. Davant d'una agressió amb arma blanca o objecte contundent, es buscarà l'articulació del membre del cos que subjecta l'arma. **En cap cas s'ha de fer servir de dalt a baix ni sobre zones vitals del cos humà, com ara el cap**” (el destacat és propi).

Entre els anys 2016 i 2019, ambdós inclosos, es van detectar almenys 34 persones ferides al cap com a conseqüència d'un cop amb el bastó policial. Dels 80 casos de protesta atesos durant el 2018, se'n van enregistrar 27 en què s'havien produït lesions greus com a conseqüència de l'ús de la porra per part d'agents del cos de Mossos d'Esquadra. Concretament, es van registrar 14 casos de lesions al cap per cops efectuats movent el bastó policial amb una trajectòria vertical, contrària a l'esmentada instrucció. En tots els casos aquestes lesions greus van requerir de la col·locació de punts de sutura. En els 13 casos restants les lesions causades consistien en trencaments o fractures de braç o canell, en la seva majoria com a conseqüència de cops amb el bastó policial que anaven dirigits al cap però que la persona afectada va aturar interposant el braç o el canell. Al llarg de l'any 2019, el SAIDAVI va registrar 18 casos de lesions al cap per utilització del bastó policial per part d'agents de la Policia Nacional i de Mossos d'Esquadra, tots ells durant les atencions realitzades després del 14 d'octubre de 2019.

– **Ús de la força contra periodistes que estan realitzant la seva tasca professional.** El dret a la llibertat d'informació és un dret fonamental, inclòs dins del dret a la llibertat d'expressió a l'article 19 de la Declaració Universal dels Drets Humans de la ONU, a l'article 19 del Pacte Internacional de Drets Civils i Polítics i a l'article 10 del Conveni Europeu dels Drets Humans del Consell d'Europa . Per la seva banda, la Constitució Espanyola el recull específicament a l'article 20, apartat 1.d. i el descriu com la llibertat de comunicar o rebre lliurement informació veraç per qualsevol mitjà de difusió.

Tot i això, en l'actualitat les vulneracions del dret a la llibertat d'informació existeixen i són especialment preocupants. Una de les formes de vulneració d'aquest dret a l'Estat espanyol ha estat l'aplicació de la Llei de Seguretat Ciutadana, en vigor des de l'any 2015. En aquest sentit, la xifra de vulneracions registrades l'any 2019 va ser especialment preocupant. En el marc de les mobilitzacions postsentència, els i les professionals del periodisme van veure com la seva tasca professional es veia amenaçada o molt dificultada. De del 14 d'octubre de 2019, el dia que van començar les protestes en contra de la sentència condemnatòria del Tribunal Suprem contra diversos polítics independentistes , fins al dia 28 del mateix mes, almenys 71 periodistes van patir agressions en l'exercici de la seva tasca professional, segons els càlculs de l'Observatori dels Mitjans Mèdia.cat, impulsat pel Grup de Periodistes Ramon Barnils. A més, un fotoperiodista va ser detingut. Al llarg dels anys, Irídia ha assistit a diversos periodistes agredits en context de manifestació, assumint la representació lletrada en almenys 4 casos (casos nº1 i nº5).

– **Ús dels projectils de foam o de bales de goma (per part de la Policia Nacional sota coordinació del Cos de Mossos d'Esquadra) de forma perillosa i amb resultat greu de lesions.** L'any 2019 el SAIDAVI va atendre un total de 53 persones que presentaven lesions per l'impacte d'algun d'aquests projectils, algunes de molta gravetat. Des de la seva entrada en funcionament l'any 2016 fins a l'actualitat, el Servei d'Atenció i Denúncia ha atès almenys 3 persones que han perdut l'ull per l'impacte d'un projectil de foam (entre ells els casos nº 4 i nº10) i una persona que va patir un traumatisme cranioencefàlic (cas nº7). També s'han atès persones amb lesions a la melsa, al genoll o al testicle (cas nº3). Així mateix, preocupa especialment l'ús estès del projectil SIR-X, malgrat ser altament lesiu, i que el protocol contempli la possibilitat d'utilitzar-lo a distàncies curtes (20 metres), amb el corresponent risc de lesions greus.

– **Situacions d'especial vexació o humiliació.** Durant les setmanes de protestes posteriors a la Sentència del Tribunal Suprem de 14 d'octubre de 2019 es van dur a terme nombroses actuacions policials. Més tard es va poder constatar que les víctimes d'algunes d'aquestes actuacions havien patit vexacions o humiliacions per part dels agents, amb un ànim específic de castigar-les o intimidar-les. Concretament, es van poder identificar situacions d'aquest tipus en vuit dels casos atesos, que podrien qualificar-se jurídicament com un delicte contra la integritat moral i inclòs tortura.

2.2.2. Incorrecta identificació dels agents

Tots els membres de la Policia de la Generalitat – Mossos d'Esquadra duen incorporat al seu uniforme habitual el **número de la seva Targeta d'Identificació Professional (TIP)**. No obstant això, en determinades actuacions d'ordre públic els agents fan ús d'elements de protecció que fan que el TIP quedi ocult, impedit la seva identificació. En la Instrucció 6/2013, de 14 de març (modificada per la Instrucció 7/2013, de 21 de març), sobre l'establiment del Número d'Operatiu Policial a l'Àrea de la Brigada Mòbil (BRIMO) es fixava la necessitat que els funcionaris adscrits a aquesta àrea incorporessin el **Número d'Operatiu Policial (NOP)** a la part posterior de les armilles protectores per tal de poder ser identificats. Per mitjà de la Instrucció 16/2014, de 4 de setembre⁸, aquesta mesura s'estendria també a les Àrees Regionals de Recursos Operatius (ARRO) que realitzen funcions de suport a altres unitats policials en el manteniment de l'ordre públic i la seguretat ciutadana.

Finalment, la Instrucció 8/2020, de 16 d'octubre⁹, va reconèixer la necessitat d'establir una identificació dels agents de 360 graus: per darrera i per davant de l'armilla de protecció als dos laterals del casc d'ordre públic. La instrucció reitera que el NOP ha de ser visible en tot moment, sense que pugui quedar ocult per cap peça de l'uniforme. Aquest últim apunt, també present en la instrucció anterior, és clau a l'hora de poder determinar-ne el seu incompliment en casos com el nº 3, descrit als annexos, en què dos dels tres escopeters que van actuar no complien amb la normativa vigent de portar referenciat el NOP a la part posterior de l'armilla de protecció. Es tracta d'un cas en què la persona afectada va perdre un testicle com a conseqüència de l'impacte de bala de foam que va rebre.

En altres ocasions s'ha observat com agents de la BRIMO es posen l'armilla antibales per sobre de la de protecció, la qual cosa impedeix que siguin identificats a través del NOP, que queda ocult.

Cal tenir en compte, també, que la concreció de la Instrucció 8/2020 va partir de les demandes d'organitzacions de drets humans i dels moviments socials i es va materialitzar en la Moció 128/XII del Parlament de Catalunya, sobre les actuacions de la policia, que amb data de 12 de novembre de 2019 establí la necessitat de:

“f) Vetllar perquè la ciutadania pugui identificar fàcilment, per mitjà del número operatiu policial (NOP), tots els agents policials que exerceixen funcions d'ordre públic i garantir així el compliment de la norma que estableix que aquest ha d'ésser sempre visible.

6. La Instrucció 16/2014, de 4 de setembre, està disponible a la pàgina web del cos de Mossos d'Esquadra i es pot consultar al següent enllaç: https://mossos.gencat.cat/web/.content/home/01_els_mossos_desquadra/eines_policials/doc/Instruccio-16_2014-establiment-num-operatiu-BRIMO-i-ARRO.pdf

6. La Instrucció 8/2020, de 16 d'octubre, està disponible a la pàgina web del cos de Mossos d'Esquadra i es pot consultar al següent enllaç: https://mossos.gencat.cat/web/.content/home/01_els_mossos_desquadra/eines_policials/doc/Instruccio-8-2020-que-modifica-la-Instruccio-16-2014.pdf

g) Revisar la normativa d'identificació dels agents policials amb funcions d'ordre públic, en el termini de sis mesos, perquè sigui obligatòria per a tots els agents que exerceixin aquestes funcions, i establir una nova tipologia d'identificació que sigui visible per davant i per darrere, també al casc, des d'una distància de seguretat i amb un codi curt i fàcil de recordar”.

El compromís parlamentari és clar en determinar que la normativa d'identificació dels agents policials amb funcions d'ordre públic és obligatòria “per a tots els agents que exerceixin aquestes funcions”. Ara bé, la Instrucció 8/2020 deixa explícitament fora de la seva competència a les ARRO, a les quals se'ls mantenen les directrius de la Instrucció anterior, la 16/2014, segons la qual només han d'anar identificades per l'esquena.

Aquest fet suposa un greuge comparatiu important, en la mesura en què les tasques d'ordre públic poden ser realitzades indistintament per agents de la BRIMO o de l'ARRO, de manera que la necessitat que aquests vagin correctament identificats és igual d'imperativa per ambdós cossos policials. El propi Departament d'Interior s'ha compromès a estendre aquesta identificació dels agents de 360 graus al les unitats d'ARRO durant el primer semestre de 2022.

2.2.3. Violència institucional i racisme

Eduard Sallent, que va ser cap dels Mossos d'Esquadra i ara és el número 2 del cos, va afirmar durant una entrevista al programa “Els matins” de Catalunya Ràdio realitzada el 10 de juny de 2020 que “totes les policies tenen un biaix ètnic a l'hora de fer la seva feina i, sobretot, quan es tracta de fer identificacions”. Va apuntar, així mateix, que “és una qüestió que és transversal a totes les policies i que té molt a veure amb els processos migratoris i amb la construcció del que han estat unes societats diverses”.

L'entitat SOS Racisme va recollir al seu informe “Pareu de parar-me” de l'any 2018 que “per cada persona amb nacionalitat espanyola se n'aturen més de 7 amb nacionalitat estrangera”. Aquesta dada no és completa, ja que hi ha moltes persones racialitzades que tenen nacionalitat espanyola i també són aturades precisament pel seu perfil ètnico-racial. El motiu de que això no es tingui en compte en la comptabilització és que actualment a l'Estat espanyol no es poden recollir aquest tipus de dades degut a la limitació establerta per la Llei de Protecció de Dades (LOPD). Ara bé, malgrat no recollir la magnitud total del problema, aquesta xifra sí que serveix per entendre que, efectivament, hi ha processos de selectivitat policial sobre la base del perfil ètnico-racial.

En relació amb la violència institucional, cal destacar que el SAIDAVI s'ha fet càrrec de 19 casos en els quals el racisme és un element clau en l'actuació denunciada com a delictiva. Són casos que han tingut lloc en diferents contextos, dels que es destaquen especialment les situacions que s'han iniciat en l'espai públic així com aquelles esdevingudes al Centre d'Internament d'Estrangers (CIE) de Barcelona.

Que el perfil ètnico-racial sigui un criteri de selectivitat en les actuacions policials és una pràctica discriminatòria. Per això, calen mecanismes de prevenció per eradicar-la, així com perquè no existeixin situacions de violència policial amb motivació racista.

2.3. Mecanismes de traçabilitat de les llançadores de foam

Les llançadores de foam es van incorporar com a armament dels Mossos d'Esquadra l'any 2010. Des d'aleshores, especialment a partir de l'any 2014, quan es va fer efectiva la prohibició d'ús de les bales de goma per part dels cossos policials catalans, s'han utilitzat en multitud d'actuacions. En cap dels casos en què hi ha hagut persones ferides per l'impacte de projectils de foam s'ha pogut determinar de quina llançadora havia sortit el projectil a partir de la informació aportada pels agents de Mossos d'Esquadra.

El Protocol d'ús de les llançadores de foam publicat pel Departament d'Interior no preveu cap mecanisme eficient que en permeti la traçabilitat en termes de control. Tampoc existeix ara mateix cap element tècnic que ho dugui a terme de forma automatitzada, com el marcatge dels projectils o la gravació de vídeo i so de cada tret disparat per un arma en qüestió.

L'únic que preveu el protocol és que "cada operador i comandament d'aquest ha de saber el número de projectils que s'han disparat en cada intervenció i de quin tipus, a més de l'hora i lloc, el més exactes possible, de la utilització. En la mesura del possible s'hauria de conèixer el resultat d'aquests trets de llançadors. En cas necessari es realitzarà un informe intern seguint un seguit de paràmetres explicats en el punt 7" (aquests paràmetres no són públics).

Aquesta mesura és ineficaç i irrealitzable, atès que en tots els casos que ha conegut Irídia, els agents i els seus superiors jeràrquics manifesten que els hi resulta impossible especificar l'hora i el lloc en què s'han utilitzat les llançadores. Únicament poden indicar el nombre de projectils utilitzats al llarg de l'actuació, ja que duen a terme un recompte dels projectils que tenen a l'inici i els que els hi resten al final de l'actuació. Això impossibilita el rendiment de comptes dels agents.

Aquest fet contravé les directrius de la “Guia de Nacions Unides sobre Armes menys Letals” (2020), que preveu expressament que:

“totes les armes (i, quan sigui possible, munició, cartutxos, bastons policials i projectils) han de tenir un marcatge únic. La rendició de comptes es facilita encara més mantenint un registre de l'equipament dels agents de policia amb armes menys letals, combinat amb informes ràpids i complets dels incidents en què s'hagi utilitzat la força. [...] En cas de lesió, un informe hauria de contenir suficient informació per establir si l'ús de la força va ser necessari i proporcionat, i hauria d'especificar els detalls de l'incident, incloent les circumstàncies, les característiques de la víctima, les mesures preses per evitar l'ús de la força i per desescalar la situació; el tipus i la manera en què s'ha utilitzat la força, incloent-hi les armes utilitzades; les raons de l'ús de la força i la seva efectivitat; i les seves conseqüències. L'informe hauria de concloure si l'ús de la força va ser legal i, en tot cas, hauria d'identificar les lliçons apreses de l'incident”.

2.4. Imprecisió del rang de localització GPS de les furgonetes policials

En l'actualitat, els vehicles motoritzats dels Mossos d'Esquadra compten amb dispositius de localització GPS per tal d'ubicar la seva posició en el marc de qualsevol operació policial. El GPS o Sistema de Posicionament Global és un sistema que permet la ubicació en temps real de qualsevol vehicle o persona que porti un dispositiu d'aquesta categoria, alhora que permet establir el recorregut efectuat.

El fet que el sistema permeti la ubicació en temps real exigeix, fins i tot en els dispositius civils, que el marge d'error sigui mínim, ja que si no perdria el sentit i l'eficàcia que ofereix per conduir o ubicar-se sobre el mapa. Cal tenir present, a tall d'exemple, que el sistema GPS incorporat als telèfons mòbils, emprat en aplicacions com Whatsapp o Google –per definició aplicatius d'ús civil– té un marge d'error de 15 metres, fàcilment traçable per part dels cossos policials, tant en termes d'ubicació passada com present.

No obstant això, en els diferents procediments que l'Írdia coneix, la informació aportada pel cos de Mossos d'Esquadra és contradictòria o poc clara. Quan es sol·liciten aquestes dades, la resposta acostuma a ser que no es pot fer un rastreig precís, però quan s'insisteix, s'aporta informació més detallada del que s'havia afirmat en un primer moment. Això planteja un dilema important: o bé tècnicament la localitza-

ció GPS no funciona –i per tant, cal canviar-la– o bé no hi ha interès en facilitar aquesta informació als jutjats i a la pròpia administració quan és requerida. És important remarcar que tant una qüestió com l'altra es tradueix en la impossibilitat d'identificar els agents actuant en determinades situacions i, per tant, en la impunitat d'uns fets delictius.

Aquestes dificultats en la geolocalitzada, o aquesta manca d'interès, s'il·lustra a la perfecció en els casos nº7 i nº8 exposats als annexos. En el cas nº 8, la Brigada Mòbil va respondre al requeriment del Jutjat sobre la localització de les furgonetes policials en una zona determinada en el marge d'una hora:

“s'ha fet una recerca de tots els vehicles de la BRIMO que entre les 23:00 i les 00:00 van passar a prop de l'esmentat carrer i en un radi de dos-cents metres. Cal esmentar que els posicionaments GPS en l'àmbit civil, tenen un marge d'error i a més es poden veure afectats per interferències climàtiques, d'edificis i demès i és per això, i amb la intenció de facilitar la tasca investigadora, que s'ha inclòs aquest marge”.

És a dir, que s'insinua que el marge d'error pot arribar a ser de fins a 200 metres. La conseqüència, en aquest cas concret, és que enlloc d'esclarir quina o quines furgonetes concretes van passar per un carrer específic (el Passatge de la Concepció, especialment petit) en aquell marge de temps, es va obtenir la xifra de 8 furgonetes policials. Això va fer que s'ampliés fins a 56 el nombre d'agents que podrien ser responsables dels fets denunciats.

Davant d'aquesta resposta, excessivament àmplia, Irídia va sol·licitar que s'aportés el recorregut concret de cadascun dels equips (furgonetes policials) en aquella hora, especificant-ne les parades realitzades, el lloc on es van produir i quanta estona va durar cada aturada. La resposta, aquesta vegada, va ser més detallada, malgrat no ser del tot completa. Es van facilitar fins a 32 imatges de mapa, amb icones de furgonetes incrustades, referint per exemple que “a les 23:47:40 ja es troben a Mallorca amb Passeig de Gràcia”. Per tant, aparentment sí és possible saber exactament l'hora i els segons en què una determinada furgoneta ha passat per un carrer concret. Tanmateix, és una informació que no s'aporta de manera completa en el moment en què és requerida, en dues ocasions diferents. Per aquest motiu Irídia ha tornat a sol·licitar recentment que s'especifiqui quins equips van passar per aquell carrer en una hora determinada, amb la informació tècnica que calgui remetre.

En el marc del procediment administratiu del cas nº7, la resposta rebuda per part del Cap de la Brigada Mòbil va ser encara més vague i alarmant. Aquest cas versa sobre una dona que va patir un traumatisme cranioencefàlic i fractura de mandíbula per l'impacte d'una bala de foam, amb ingrés a l'UCI i seqüeles permanents com la pèrdua d'oïda i un diagnòstic d'epilèpsia crònica. Entre d'altres qüestions, es va requerir a la Brigada Mòbil que respongués si a les 22:54 hores del dia 18 d'octubre de 2019 es va

disparar cap projectil de foam als Jardinets de Gràcia, concretament a la vorera del Passeig de Gràcia, a l'alçada del número 116; i que referís quines actuacions estaven realitzant els dispositius d'ordre públic i els mitjans antiavalots en la confluència de Passeig de Gràcia amb Avinguda Diagonal en el moment indicat. Cal tenir en compte que se'ls va trametre també la reclamació i tota la documentació adjunta, on es podien veure fotografies i vídeos de l'actuació policial que mostraven l'ús de llançadores de foam, així com imatges de les lesions ocasionades a la persona afectada. La resposta aportada, tanmateix, no va ser tan detallada. El Cap de la Brigada Mòbil va respondre, per escrit:

“davant l'allau de desordres públics que va existir, el Cos de Mossos d'Esquadra no disposa dels recursos de geolocalització necessaris que permetin el rastreig precís de tots els moviments de totes les furgonetes de la Brigada Mòbil que es van produir en aquella data i, per tant, no es disposa de la traçabilitat detallada de tots els desplaçaments que es van efectuar per diferents punts de la ciutat que permeti aportar la informació concreta i detallada, com és d'habitual. Per tot això, no es pot descartar o afirmar, que el dia dels fets, en el punt concret que s'indica per part de la reclamant existís una actuació mínima d'efectius de la Brigada Mòbil”.

Aquesta no és la resposta que s'espera d'un alt comandament policial davant d'uns fets d'extrema gravetat. És un succés especialment greu perquè es va disparar des d'una furgoneta en circulació, a molt poca distància i directament al cap; en un context en què no hi havia cap aldarull ni risc per a les persones. També ho considerem d'extrema gravetat, al seu torn, perquè l'impacte gairebé causa la mort de la persona en qüestió i li ha provocat lesions irreversibles.

Victor Serri

2.5. Custòdia d'imatges enregistrades per càmeres a comissaries

El temps de conservació automàtica de les imatges gravades a les comissaries del cos de Mossos d'Esquadra, amb caràcter general, és de 30 dies. És així, per exemple, a la principal comissaria de Barcelona pel que fa a la custòdia de persones detingudes, la comissaria de Les Corts. Perquè aquestes imatges es conservin durant un temps superior a l'automàtic és necessari que el propi cos així ho decideixi per haver-se produït una irregularitat, que un Jutjat ho sol·liciti com a diligència d'instrucció o que alguna persona afectada ho requereixi directament. No obstant, en el cas nº9 es va indicar que el temps de conservació de les imatges de la comissaria de Sants-Montjuïc era de 20 dies.

Cal remarcar que en l'actualitat és altament probable que quan efectivament se sol·licitin unes imatges després d'una denúncia pels canals establerts, aquestes s'hagin esborrat per haver-se sobrepassat els 30 dies de conservació automàtica. Això succeeix perquè, d'una banda, no existeix un canal de centralització de les denúncies de casos de violència institucional, com posteriorment s'indicarà; i de l'altra, els temps judicials són lents en termes generals.

Precisament per això, el mecanisme de conservació d'imatges que el Departament de Justícia de la Generalitat de Catalunya va començar a implantar a les presons l'any 2020, que garanteix la conservació automàtica per un temps de 6 mesos, és una pràctica molt positiva. Convindria estendre aquesta pràctica a les comissaries on es custodien persones detingudes, com a mesura de prevenció i protecció, tant de les persones detingudes com dels mateixos agents de policia.

3. Mecanismes d'investigació i sanció interns davant actuacions policials amb males praxis o amb indicis de delictes

3.1. Mecanismes d'investigació interns

Un dels elements centrals característic dels models policials més avançats i moderns és l'existència de mecanismes interns d'investigació i sanció efectius. Per tal que siguin eficients, cal que comptin amb suficients mitjans humans i tecnològics, tinguin autonomia respecte la resta del cos policial i disposin de circuits àgils per vehicular les denúncies de possibles males praxis, entre elles els casos de violència policial.

A partir de l'experiència pròpia en nombrosos casos de violència policial, es pot afirmar que actualment els mecanismes amb els quals compta el cos de Mossos d'Esquadra són absolutament insuficients. En conclusió, es fa imprescindible afrontar una reforma profunda del sistema actual.

La Divisió d'Afers Interns (DAI) té diverses funcions, entre les quals se'n destaquen les següents:

- donar suport a la Prefectura de Policia i a les comissaries superiors i generals en matèria disciplinària;
- supervisar la investigació d'aquelles activitats presumptament il·lícites o contràries a l'ètica professional que puguin comportar sancions disciplinàries, exercides per personal funcionari de policia i en pràctiques de la Policia de la Generalitat – Mossos d'Esquadra, llevat de les faltes disciplinàries docents;
- supervisar la instrucció dels expedients disciplinaris;
- i realitzar les informacions reservades i les investigacions necessàries per esbrinar els fets succeïts i determinar les persones presumptes responsables.

La DAI depèn directament de la Direcció General de Policia (DGP), i té autonomia respecte l'aparell orgànic del cos de Mossos d'Esquadra. Tots els òrgans de la DGP, inclosos els propis de la Policia de la Generalitat – Mossos d'Esquadra, tenen l'obligació de facilitar a la Divisió d'Afers Interns els antecedents, els informes i els mitjans personals i materials que siguin necessaris per desenvolupar eficaçment les

seves actuacions. Així mateix, el personal funcionari que integra la DAI pot accedir a tots els serveis de la Direcció General de Policia, inclosos els del cos de Mossos d'Esquadra, i als seus arxius i magatzems, llevat d'aquells que per les seves especials característiques requereixin ordre expressa de la persona titular de la DGP, d'acord amb la normativa vigent.

De les dades obertes publicades per la Generalitat se n'extreu que fins al desembre de 2020 hi havia 71 persones destinades a la Divisió d'Afers Interns. Això no obstant, Irídia desconeix quantes d'aquestes persones es dediquen a la investigació i, concretament, quantes s'ocupen dels casos de violència institucional. Pel contacte que s'hi ha tingut, es pot intuir que no hi ha gaires agents destinats a aquesta divisió, com a mínim no en l'àrea d'Ordre Públic.

En tot cas, a continuació s'exposen les principals mancances detectades en els casos de violència institucional coneguts per Irídia.

- En primer lloc, no existeix un canal adequat que garanteixi la centralització a la DAI de totes les denúncies per actuacions irregulars o indiciàriament delictives del cos de Mossos d'Esquadra: quan s'interposa una denúncia en una comissaria no hi ha un mecanisme automatitzat per tal que es derivi directament a la DAI.

Aquesta qüestió també es fa palesa en els requeriments realitzats pel Jutjat a Mossos d'Esquadra en els casos en què s'està investigant una actuació policial. Pel que sembla, l'òrgan al qual es dirigeix el requeriment (GRP, per Gestió de Requeriments Policials) no està predefinit, i depen del propi Jutjat decidir a quina unitat o divisió el reclama.

Així doncs, en el cas nº 5 es fa un GRP amb una petició àmplia (*"que se practiquen gestiones tendentes al esclarecimiento de los hechos, debiendo identificar a los presuntos autores de los mismos"*) i s'hi adjunta la querella interposada. Tot i què és evident que es tracta d'un cas que afecta a agents de l'Àrea de la Brigada Mòbil (BRIMO) i que l'actuació investigada és presumptament delictiva, es dirigeix el requeriment a aquesta àrea, de manera que ha de respondre respecte una actuació que afecta els seus mateixos agents. Malgrat que a la denúncia consta que un dels testimonis havia recollit el projectil de foam disparat, i que s'aporta la fotografia d'un agent concret en posició de disparar, la BRIMO respon que aquell dia i en aquell lloc no es van fer servir projectils de foam.

D'altra banda, en el cas nº 6 no s'adjunta la denúncia al requeriment, sinó que es sol·licita que s'identifiqui als agents adscrits a una furgoneta específica un dia concret i que s'aconsegueixin les imatges de videovigilància d'un establiment privat. Aquest requeriment, en canvi, sí que el respon la Divisió d'Afers Interns, que du a terme les consultes necessàries a la Brigada Mòbil i a l'establiment privat i aporta la informació requerida pel Jutjat.

Bru Aguiló

Finalment, en el cas nº 8 s'adjunta la querella interposada al requeriment dirigit als Mossos d'Esquadra i es sol·licita específicament que s'identifiquin els agents intervinents, entre altres diligències d'instrucció. En aquesta ocasió torna a respondre directament al requeriment la Brigada Mòbil, on estan adscrits els agents investigats. S'aporta la informació sol·licitada pel Jutjat, així com un relat de fets que justifica l'ús de les llançadores de foam, entre d'altres qüestions.

Així doncs, en els casos en què s'estan investigant actuacions policials convindria garantir que un cop Mossos d'Esquadra rep el requeriment, independentment de quina unitat el rebi, aquest s'adreça a la DAI de forma àgil i dins d'uns terminis preestablerts. D'aquesta manera s'evitaria que fos la mateixa unitat on estan adscrits els agents investigats –o que poden ser-ho– qui respongués al requeriment.

- En segon lloc, manquen canals perquè la ciutadania pugui presentar queixes o denúncies de manera directa davant de la DAI, garantint la confidencialitat de la denúncia respecte el propi cos de Mossos d'Esquadra.

Actualment, en cas de voler presentar una denúncia per una actuació policial, caldrà fer-ho o bé a una comissaria de Mossos d'Esquadra o bé directament al Jutjat. El fet d'haver d'interposar una denúncia davant el mateix cos que ha perpetrat l'acció dificulta que la ciutadania s'hi adreci, tal com vàries persones han manifestat en ser ateses pel SAIDAVI. En un dels casos la persona va manifestar haver rebut un tracte vexatori per part dels agents de policia que havien de recollir la denúncia, pel que va marxar de comissaria sense presentar-la. En un altre, els agents van respondre a la persona afectada que els fets no eren denunciabls, provocant que aquesta no interposés la denúncia finalment.

Al seu torn, tampoc existeix un canal directe entre organitzacions de drets humans especialitzades i la pròpia DAI per tal de poder adreçar-li directament denúncies presentades contra agents de Mossos d'Esquadra. En aquest sentit, Irídia ha sol·licitat poder tenir contacte directe amb la Divisió d'Afers Interns per fer-li arribar aquestes denúncies, de manera que la DAI pugui iniciar la investigació interna amb celeritat. Això no obstant, no s'ha habilitat aquesta via directa, de manera que s'ha de trametre la informació mitjançant l'Àrea de Mediació, Negociació i Responsabilitat Social Corporativa.

- En tercer lloc, hi ha ocasions en què no s'inicien investigacions internes malgrat que la Direcció General de Policia conegui els fets i aquests siguin greus. En aquest sentit, cal tenir en compte que la DGP té capacitat per ordenar l'inici d' investigacions internes per part de la DAI.

Destaquen especialment els casos nº1 i 7 annexos. En el primer, la persona afectada és un periodista que va ser lesionat mentre exercia la seva tasca professional. Els fets es van fer públics la mateixa nit, pel que l'endemà diferents mitjans de comunicació van interpel·lar el Director General de Policia, Albert Batlle, perquè donés explicacions. El Director General de Policia es va comprometre a iniciar una investigació interna per esclarir els fets. No obstant, aquesta no es va dur a terme, únicament es va efectuar una trobada entre els agents de mediació i la persona afectada.

En el segon cas, l'octubre de 2019 la persona afectada va haver de ser ingressada d'urgència en situació crítica per un traumatisme cranioencefàlic, després de rebre l'impacte d'un projectil disparat per agents de policia. Dos dies després dels fets, l'aleshores President de la Generalitat, Quim Torra Pla, i la Consellera de Salut del moment, Alba Vergés, van mostrar públicament la seva preocupació per l'estat de la persona lesionada. Per voluntat de la persona afectada, es va optar per no interposar una denúncia sinó una reclamació administrativa. A més d'interposar-la, sempre amb el permís de l'afectada, el SAIDAVI es va informar sobre la reclamació interposada a la Direcció General de Policia. A hores d'ara, no consta que s'hagi dut a terme cap investigació interna dels fets per part de la DAI. La resposta aportada per part del Cap de la Brigada Mòbil en el marc de la investigació administrativa, esmentada al punt 2.3, podria considerar-se una confirmació d'aquest extrem.

Per contra, es vol destacar també que ens els casos coneguts per l'Írdia en què s'ha encarregat judicialment la investigació a la Divisió d'Afers Interns, actuant com a policia judicial, aquesta divisió ha investigat els fets amb celeritat. Tot i això, la manca de traçabilitat dels projectils de foam dificulta la identificació de l'agent autor dels fets. Es tracta dels casos n°4 i n°10, tots dos d'esclat del globus ocular per impacte d'un projectil de foam, en dates de 14 d'octubre de 2019 i 16 de febrer de 2021.

En definitiva, el model d'investigació interna per la unitat especialitzada del cos, la DAI, presenta mancances evidents. D'una banda, perquè molts dels casos en què hi ha agents investigats no arriben al seu coneixement, ja sigui perquè no centralitza les denúncies contra efectius del cos o perquè no hi ha un canal directe a través del qual la ciutadania i les organitzacions de drets humans puguin adreçar-se directament a la DAI. De l'altra, perquè fins i tot en casos en què es té coneixement dels fets, i essent aquests greus, igualment no es duen a terme investigacions internes. Es desconeix quins són els criteris que tenen en compte la DAI i la Direcció General de Policia per decidir quan s'inicia una investigació reservada i quan no, davant d'una actuació policial que ha provocat lesions greus de gravetat.

La conseqüència principal d'aquestes mancances és la impunitat davant de conductes greus. La manca d'investigació adequada pot comportar l'arxiu de les causes judicials o que l'esforç de la investigació hagi de recaure sobre les pròpies persones afectades o les organitzacions de drets humans que les assisteixen.

3.2. Aplicació de mesures cautelars i disciplinàries

Actualment, el Departament d'Interior publica les dades relatives als procediments disciplinaris incoats i resolts, així com els tipus de sancions categoritzades com a lleus, greus i molt greus. A la Memòria del Departament d'Interior de l'any 2020¹⁰ consta que es van resoldre amb sanció 43 procediments disciplinaris, 4 d'ells amb sancions molt greus, o que es van incoar 76 procediments al llarg de l'any. Això no obstant, atesa la varietat d'infraccions previstes com a falta molt greu, no és possible saber quantes d'aquestes han estat per la inflicció de tortures o maltractaments o per actuacions que signifiquin discriminació per raó de raça, sexe, religió, llengua, opinió, lloc de naixement o veïnatge o qualsevol altra condició o circumstància personal o social, o per qualsevol de les altres infraccions previstes. Cal tenir en compte que hi ha més de 20 tipologies diferents de faltes molt greus. Tampoc és possible saber quants agents han estat denunciats i quants condemnats per delictes penals i de quina tipologia, o quants agents han estat expulsats del cos arran d'un procediment disciplinari. El Departament d'Interior no publica aquestes qüestions, per tant aquestes dades s'han d'obtenir a partir de preguntes

¹⁰. La Memòria del Departament d'Interior de l'any 2020 es pot consultar al següent enllaç: http://interior.gencat.cat/web/.content/home/010_el_departament

parlamentàries dirigides al Govern. Quan es demanda sí que s'aporten dades concretes, fins i tot de les causes penals obertes per tipologia de delictes.

En aquest sentit, resulta evident que és informació d'interès públic que podria ser directament difosa pel Departament d'Interior sense que fos necessària una intervenció del Parlament.

Finalment, no consta que s'hagi aportat informació sobre quantes mesures cautelars s'han acordat en el marc dels procediments disciplinaris, qüestió també essencial. En el marc dels procediments penals en què l'ridia intervé no ha transcendit que s'hagi imposat cap mesura cautelar, pel que es desconeix si ha estat efectivament així o no. Tanmateix, és necessari remarcar que la implementació de mesures cautelars és necessària per garantir el correcte funcionament del cos, davant l'existència d'indícis clars d'haver realitzat un ús de la força greu contrari a la legalitat. La Llei 10/1994¹¹, d'11 de juliol, preveu que es puguin imposar com a mesures cautelars la suspensió provisional o l'adscripció a un altre lloc de treball, disposicions que poden comportar la pèrdua provisional de l'uniforme, l'arma i la credencial del funcionari expedientat o sotmès a processament. Imposar mesures cautelars davant casos greus és donar el missatge de tolerància zero davant determinades actuacions, que resulta essencial per promoure una cultura policial respectuosa amb els drets humans.

10. Article 75 de la Llei 10/1994, d'11 de juliol, de la Policia de la Generalitat - Mossos d'Esquadra

4. Mecanismes de control i investigació externs al cos policial

4.1. Creació de un mecanisme independent de control dels cossos policials

És important que existeixi un sistema independent i eficaç de denúncies contra els cossos policials. Nombrosos organismes internacionals ho recomanen com a bona pràctica. Així ho recull, per exemple, el document “Opinió del Comissari de Drets Humans sobre la resolució independent i eficaç de denúncies contra la policia”¹², de 12 de Març de 2009. En aquest s’hi fa constar que:

“l’existència d’un sistema independent i eficaç de denúncies contra la policia és fonamental per a garantir i mantenir la confiança en la policia i constitueix una protecció crucial contra maltractaments o conductes indegudes. La Direcció Independent de Denúncies contra la Policia ha de constituir una part essencial d’aquest sistema. En la jurisprudència del Tribunal Europeu de Drets Humans s’han definit cinc principis per a la recerca eficaç de denúncies contra la policia, basats en els articles 2 i 3 del Conveni Europeu de Drets Humans (CEDH):

- 1. Independència:** no ha d’haver-hi relació institucional o jeràrquica entre els investigadors i l’agent de policia demandat; ha d’haver-hi independència en la pràctica.
- 2. Pertinència:** la recerca ha de permetre la recopilació de les proves necessàries per a determinar si la conducta al·legada de la policia va ser il·lícita i per a identificar i sancionar als responsables.
- 3. Diligència:** la recerca s’ha de realitzar sense dilació i amb celeritat per mantenir la confiança en l’Estat de dret.
- 4. Control públic:** els procediments i l’adopció de decisions han de ser oberts i transparents per a garantir la responsabilitat.
- 5. Participació de la víctima:** el demandant haurà de participar en el procés de denúncia a fi de salvaguardar el seu interès legítim”.

¹². El document el document “Opinió del Comisario de Derechos Humanos Sobre la Resolución Independiente y Eficaz de Denuncias Contra la Policía” (“Opinió del Comissari de Drets Humans sobre la resolució independent i eficaç de denúncies contra la policia”) està disponible a la web del Consell d’Europa i es pot consultar al següent enllaç: <https://rm.coe.int/opinion-del-comisario-de-derechos-humanos-sobre-la-resolucion-independ/16806da7f2>

En aquest mateix document, al punt 34, el Comissari estableix que

“la legislació primària ha de contemplar la creació de la Direcció Independent de Denúncies contra la Policia amb responsabilitats generals per controlar el sistema de denúncies contra la policia i enunciar la responsabilitat d’investigar les denúncies relacionades amb els articles 2 i 3 de conformitat amb el principi d’independència estipulat en el CEDH. Seran necessàries disposicions en la forma de, per exemple, legislació secundària, reglaments, orientacions jurídiques i protocols, per permetre la col·laboració entre la policia i la Direcció Independent de Denúncies contra la Policia i garantir que totes les denúncies es gestionin de manera justa, independent i eficaç”.

Diferents estats han anat modernitzant els seus mecanismes de control de la policia, apostant de manera clara per la combinació dels mecanismes interns amb l’existència de mecanismes externs que gaudeixin d’independència, mitjans, i capacitat real de dur a terme les funcions de prevenció, control, avaluació i sanció. La creació d’un mecanisme independent d’investigació pot contribuir a unes instruccions més exhaustives, imparcials i immediates de les possibles vulneracions de drets humans comeses per agents policials. **Aquests mecanismes de control extern ja funcionen en altres policies** del nostre entorn com en els casos de Bèlgica, el Regne Unit, Irlanda o Noruega. És important garantir que sigui un òrgan creat per llei i **que tingui capacitats per investigar d’ofici i per accedir a tota la informació** perquè la instrucció sigui independent, exhaustiva i imparcial.

El Comissari de Drets Humans del Consell d’Europa, Nils Muižnieks, en l’Informe emès el 9 d’octubre de 2013 després de la seva visita a l’Estat espanyol entre el 3 i el 7 de juny d’aquell mateix any, va indicar:

“el Comissari creu que la manera més eficaç de combatre la impunitat entre els membres de les forces de l’ordre és establir un mecanisme independent i eficaç de presentació de denúncies. És conscient que existeixen mecanismes de recerca interna en el Ministeri de l’Interior espanyol amb la finalitat de fer front a aquells casos d’abusos comesos per membres de la Guàrdia Civil i la Policia Nacional. No obstant això, subratlla que aquests mecanismes, si bé són necessaris per imposar sancions disciplinàries, no basten per assegurar la imposició de sancions adequades en tots els casos d’abusos comesos per membres de les forces de l’ordre, ni per oferir reparació efectiva a les víctimes de tals abusos.”¹³

13. Aquest informe està disponible a la pàgina del web del Defensor del pueblo i es pot consultar en línia al següent enllaç: https://www.defensordelpueblo.es/wp-content/informesMNP/Espania/europa/3_INFORME_NILS_MUIZIEKS.pdf

En el present informe s'han exposat de forma exhaustiva les principals mancances detectades per l'entitat en relació a l'actual sistema de supervisió i control dels cossos policials. Així mateix, es duen a terme recomanacions concretes per poder-ho revertir, entre elles la creació d'un mecanisme extern de fiscalització i control. En aquesta línia, en els propers mesos es presentarà a la Comissió d'Estudi del Model Policial del Parlament de Catalunya (CEMP) una proposta detallada de quines es considera que són les característiques essencials que hauria de tenir aquest mecanisme des de la perspectiva d'organitzacions de drets humans com Irídia o Amnistia Internacional.

4.2. El Ministeri Fiscal davant les investigacions judicials en casos de violència institucional

El paper del Ministeri Fiscal en el sistema penal espanyol és de gran rellevància, atès que té la missió de promoure l'acció de la justícia en defensa de la legalitat, dels drets de la ciutadania i de l'interès públic tutelat per la llei. En el marc del procediment penal, el Ministeri Fiscal té la funció d'instar a l'autoritat judicial a l'adopció de les mesures cautelars que siguin procedents i a la pràctica de les diligències encaminades a l'esclariment dels fets, així com de vetllar per la protecció processal de les víctimes, hi hagi o no acusació particular. De fet, la inactivitat del Ministeri Fiscal en els casos de maltractament o tortura contrasta amb l'activitat acusadora que té en la resta de delictes, en què en moltes ocasions no hi ha cap acusació particular impulsant el procediment.

En els procediments de denúncies presentades contra funcionaris o agents de cossos de seguretat de l'Estat que es representen des d'Irídia, en molts casos el paper acusador del Ministeri Fiscal és pràcticament inexistent. En alguns casos fins i tot adopta una postura defensiva, oposant-se a la pràctica de diligències d'investigació, sol·licitant el sobreseïment de les actuacions o oposant-se a la personació de l'acusació popular. **Només en 3 dels 60 litigis en curs durant l'any 2020 es va detectar que el Ministeri Fiscal dugués a terme una actuació proactiva a l'hora de requerir la pràctica de diligències d'investigació en favor dels fets denunciats per la víctima.** Per contra, en 31 dels litigis el Ministeri Fiscal va adoptar un rol d'oposició a la pràctica d'una investigació exhaustiva i eficaç dels fets denunciats, o bé es va oposar a la personació de l'acusació popular. Aquesta posició inactiva o fins i tot obstructora implica que el pes acusatori recaigui en la víctima i, per tant, que resulti essencial la seva personació al procediment com a acusació particular o acusació popular. Aquest fet no sempre es pot assumir, ja sigui per manca de recursos econòmics o pel desgast que suposa un procediment penal que pot durar anys. Al seu torn, la postura defensiva del Ministeri Fiscal provoca en molts casos una revictimització de la persona afectada. Aquesta veu com l'òrgan de l'Estat que se suposa que té la funció de vetllar per l'interès general adopta una postura defensiva de l'agent o agents que han vulnerat els seus drets com a ciutadà, provocant una sensació de desconfiança i desafecció cap a l'Administració de Justícia.

Això no obstant, en alguns casos el Ministeri Fiscal sí que ha tingut una actitud proactiva per l'esclariament dels fets i la condemna dels responsables. N'és un exemple el cas nº 1, en què va formular acusació per un delictes de lesions amb objecte perillós, sol·licitant inicialment una pena de 2 anys i 9 mesos de presó, rebaixada finalment a dos anys per l'existència d'un atenuant de dilacions indegudes.

4.3. El poder judicial davants dels casos de violència institucional

Els Jutjats i Tribunals són un mecanisme de garantia dels drets fonamentals clau en qualsevol Estat democràtic de dret. És especialment important que aquest garanteixi el dret a no ser sotmès a tortura o tractes inhumans o degradants. La prohibició de la tortura és un dret absolut; és a dir, s'ha de complir sempre, a tot arreu, en qualsevol circumstància. D'aquesta norma absoluta se'n deriva una obligació processal essencial: investigar les al·legacions de tortura de forma exhaustiva i efectiva.

La doctrina constitucional estableix que no es produeix una investigació judicial eficaç quan, davant d'una denúncia de tortures o maltractaments, els òrgans judicials decideixen arxivar les diligències obertes o tramitar el procediment per delictes lleus quan encara no s'ha aclarit suficientment la realitat dels fets denunciats i existeixen mitjans raonables i disponibles per dissipar els possibles dubtes al respecte.

En 35 casos dels 60 en curs el 2020, en algun moment es va procedir a arxivar les actuacions abans de practicar totes les diligències d'investigació raonables, disponibles, eficaces i pertinents. En 24 d'aquests, l'Audiència Provincial va estimar el recurs interposat contra el sobreseïment i va ordenar reobrir les actuacions al jutjat de primera instància precisament per no incórrer en una vulneració del dret a una investigació efectiva. En alguns dels restants, encara s'està a l'espera de resolució.

Per contra, també s'han identificat algunes bones pràctiques en alguns dels procediments en què l'Íridia s'ha personat. Un exemple d'això és que s'ha aturat la deportació d'una persona interna al Centre d'Internament d'Estrangers mentre s'investiguen les al·legacions de maltractament. També es consideren bones pràctiques dur a terme investigacions efectives amb celeritat o dictar sentències condemnatòries quan s'ha considerat provat el delictes. En aquest sentit, fins el moment s'han dictat 4 sentències condemnatòries en casos en què l'Íridia ha exercit l'acusació particular o popular: s'ha sancionat a dos agents de Mossos d'Esquadra, un agent de Guàrdia Urbana i un agent de seguretat privada. En tots els casos s'ha imposat una condemna inferior a dos anys de presó, pel que no hi ha hagut compliment efectiu de la pena.

5. Conclusions

- 1.** La creació de la Comissió d'Estudi del Model Policial (CEMP) és una oportunitat única per implementar mesures que permetin elevar els estàndards internacionals de drets humans en la matèria i emprendre accions que reconeguin el dret de les persones afectades a la veritat, la justícia, la reparació i les garanties de no repetició. En l'actualitat, les denúncies contra agents policials troben molts obstacles per identificar, sancionar i corregir les actuacions indegudes i abusives contràries als estàndards internacionals de drets humans.
- 2.** El procediment mitjançant el qual es decideix adquirir determinat armament i incorporar-lo a les eines d'ús policial és totalment intern. En conseqüència, hi ha una manca absoluta de debat públic pel que fa a la necessitat, idoneïtat i proporcionalitat de les armes i eines d'ús policial. Resulta necessari incloure la perspectiva de drets i l'anàlisi de riscos en totes les fases de l'ús de la força. Aquest aspecte implica, també, l'avaluació prèvia, externa i independent del cos dels impactes que aquestes eines poden tenir en la salut i l'exercici dels drets fonamentals; per tal de decidir de forma transparent si determinada eina és necessària, idònia i apta per ser utilitzada pels cossos policials.
- 3.** No existeix un mecanisme extern i independent que supervisi l'adequació dels protocols d'ús de la força i d'ús de les armes policials als estàndards internacionals en la matèria. Així doncs, quan aquests recullen disposicions contràries al dret internacional dels drets humans o fins i tot a les avaluacions de riscos del fabricant, no hi ha cap instància que ho adverteixi i obligui a la seva adequació. Fins ara, aquesta tasca ha quedat relegada a comptades actuacions parlamentàries i a les organitzacions de drets humans que, malgrat la seva feina constant d'incidència, troben grans dificultats per aconseguir els canvis reglamentaris o legislatius necessaris per la protecció dels drets.

4. La transparència és un principi fonamental de rendició de comptes, ja què permet conèixer els paràmetres sota els quals es regeix qualsevol actuació policial per determinar posteriorment si s'han complert d'acord a la norma. La publicació dels protocols d'ús de les armes i eines policials s'ha aconseguit parcialment després d'anys de reclamacions per part de les organitzacions de drets humans i mitjans de comunicació. En molts casos, els protocols s'han publicat per petició de mitjans de comunicació i com a conseqüència de resolucions de la Comissió de Garantia del Dret d'Accés a la Informació Pública (GAIP), després de negatives reiterades del Departament d'Interior. Tanmateix, encara no estan publicats oficialment la Instrucció sobre els dispositius personals de gravació ni el Protocol d'ús de les llançadores de projectils de foam.
5. Els superiors jeràrquics tenen el deure de perseguir aquelles conductes dutes a terme pels agents al seu càrrec que puguin ser constitutives d'il·lícit penal o infracció disciplinària i traslladar-ho als seus superiors jeràrquics o a la Divisió d'Afers Interns (DAI). Si no duen a terme aquesta última tasca, la rendició de comptes es veu enormement dificultada. Tanmateix, des d'Irídia s'ha pogut comprovar que aquesta funció de control s'eludeix de forma reiterada en no identificar els agents responsables, en justificar actuacions que són clarament antireglamentàries i inclòs delictives o, directament, en protegir els agents responsables.
6. Irídia ha identificat nombroses actuacions policials que podrien considerar-se desproporcionades i antireglamentàries. En context d'ordre públic, se'n destaquen les següents:
 - a. **Cops de bastó policial al cap**, incomplint la Instrucció 16/2013, de 5 de setembre, sobre la utilització d'armes i eines d'ús policial. Aquesta diu que en cap cas s'ha de fer servir la defensa per colpejar de dalt a baix ni sobre zones vitals del cos humà, com ara el cap. Entre els anys 2016 i 2019, ambdós inclosos, es van detectar almenys 34 casos de persones ferides al cap com a conseqüència d'un cop amb el bastó policial.
 - b. **Ús de la força contra periodistes que estan realitzant la seva tasca professional**. Al llarg dels anys, Irídia ha assistit a diversos periodistes agredits en context de protesta, fet que vulnera el dret a la informació del conjunt de la ciutadania.

C. Ús dels projectils de forma perillosa i amb resultat greu de lesions. Des de la creació del Servei d'Atenció i Denúncia davant situacions de Violència Institucional (SAIDAVI), l'any 2016, fins a l'actualitat, el Servei ha atès almenys 3 persones que han perdut l'ull per l'impacte d'un projectil de foam i una quarta persona que va patir un traumatisme cranioencefàlic també per impacte de foam. Així mateix, també s'han atès persones amb lesions a la melsa, al genoll o al testicle. Preocupa especialment l'ús extès del projectil SIR-X, malgrat ser altament lesiu, i que el protocol contempli la possibilitat d'utilitzar-lo a distàncies curtes (20 metres), amb el corresponent risc de lesions greus.

d. Situacions d'especial vexació o humiliació. Durant les setmanes de mobilitzacions en protesta per la Sentència del Tribunal Suprem de 14 d'octubre de 2019 es van dur a terme nombroses actuacions policials. Es va poder constatar que en algunes d'aquestes actuacions diverses persones havien patit vexacions o humiliacions per part dels agents, amb un ànim específic de castigar o intimidar les afectades. Concretament, en vuit dels casos atesos es van identificar situacions que podrien qualificar-se jurídicament com un delicte contra la integritat moral o tortura.

7. La Instrucció 8/2020, de 16 d'octubre, que implementa la Moció 128/XII del Parlament de Catalunya sobre les actuacions de la policia decreta la necessitat d'establir una identificació dels agents de 360 graus: per darrera i per davant de l'armilla de protecció i als dos laterals del casc d'ordre públic. La instrucció reitera que el Número d'Operatiu Policial (NOP) ha de ser visible en tot moment, sense que pugui quedar ocult per cap peça de l'uniforme. Si bé el compromís parlamentari és clar en determinar que la normativa d'identificació dels agents policials amb funcions d'ordre públic és obligatòria "per a tots els agents que exerceixin aquestes funcions", de moment això només s'ha aplicat a la Brigada Mòbil (BRIMO) i no a l'Àrea Regional de Recursos Operatius (ARRO). Tot i així, el Departament d'Interior s'ha compromès a estendre aquesta nova identificació dels agents de 360 graus als efectius de l'ARRO durant el primer semestre de 2022.

8. El SAIDAVI representa actualment 19 casos en els quals el racisme és un element clau en l'actuació denunciada com a delictiva. Fan falta mecanismes de prevenció perquè els cossos policials puguin fer un treball en el qual el perfil ètnico-racial no sigui un criteri de selectivitat, així com perquè tampoc existeixin situacions de violència policial amb motivacions racistes. Així mateix, és fonamental l'existència de mecanismes de control efectius per evitar aquestes tendències durant l'execució d'operatius policials.
9. Les llançadores de foam es van començar a adquirir i es van incorporar com a armament dels Mossos d'Esquadra l'any 2010. Des d'aleshores, especialment a partir de l'any 2014, quan es va fer efectiva la prohibició de les bales de goma per part dels Mossos d'Esquadra, s'han utilitzat en multitud d'actuacions policials. En cap actuació policial en què hagi estat ferida una persona per un projectil de foam s'ha pogut determinar la llançadora des de la que s'havia efectuat el tret a partir de la informació aportada pels agents de Mossos d'Esquadra. El Protocol d'ús de les llançadores de foam que s'ha fet públic no preveu cap mecanisme eficient que en permeti la traçabilitat en termes de control, ni existeix ara mateix cap element tècnic que ho dugui a terme de forma automatitzada, com el marcatge dels projectils o la gravació de vídeo i so de cada tret incorporada a l'arma.
10. L'actual Protocol d'ús de les llançadores de foam permet disparar el projectil SIR-X a partir dels 20 metres, distància a la qual el propi fabricant indica que pot causar lesions severes com laceracions, traumatismes cranioencefàlics, ruptura de melsa, fetge o cor, forts traumatismes al tòrax i hemorràgies internes.
11. El cos de Mossos d'Esquadra afirma que no disposa dels recursos de geolocalització necessaris que permetin sempre el rastreig precís de tots els moviments de les furgonetes de la Brigada Mòbil (BRIMO) en el marc d'un operatiu. Les dades precises de la geolocalització dels vehicles resulten un element cabdal en la investigació de casos de violència institucional, especialment en context d'ordre públic.

12. El temps de conservació automàtica de les imatges gravades a les Comissaries del cos de Mossos d'Esquadra, amb caràcter general, és de 30 dies, tot i que en almenys un dels casos atesos pel SAIDAVI es va indicar que era de 20 dies. En no existir un canal de centralització de les denúncies de casos de violència institucional per part de la DAI, i en tant que els temps en els jutjats són normalment lents, és altament probable que quan efectivament se sol·licitin unes imatges pels canals establerts després d'una denúncia, aquestes hagin estat esborrades per haver-se sobrepassat els 30 dies de conservació automàtica.

13. Un dels elements centrals característic dels models policials més avançats i moderns és l'existència de mecanismes interns efectius d'investigació i sanció que comptin amb suficients mitjans humans i tecnològics, amb autonomia respecte la resta del cos policial i amb circuits àgils per a vehicular les denúncies de casos de violència policial. Actualment, els mecanismes amb els quals compta el cos de Mossos d'Esquadra per fer aquestes tasques són insuficients i es fa imprescindible afrontar una profunda reforma. A continuació s'enumeren les principals mancances detectades en l'actual sistema:

a. Les dades de quants agents de policia estan adscrits a la DAI amb tasques d'investigació, especialment en qüestions relacionades amb l'ordre públic, no són accessibles. Aquest fet impossibilita fer una valoració acurada de si es disposa de prou recursos humans i tecnològics per respondre a les necessitats actuals del cos.

b. No existeix un canal adequat que garanteixi la centralització per part de la DAI de totes les denúncies per actuacions irregulars o indiciàriament delictives del cos de Mossos d'Esquadra: quan s'interposa una denúncia a una comissaria no hi ha un mecanisme automatitzat per tal que aquesta es derivi directament a la DAI.

c. En nombroses ocasions, és la mateixa unitat a la qual estan adscrits els agents investigats la que s'encarrega de respondre els requeriments judicials d'informació sobre actuacions policials sota investigació. No existeix un canal intern que garanteixi que sigui la DAI qui doni resposta als requeriments un cop efectuades les comprovacions o investigacions oportunes.

d. Manquen canals perquè la ciutadania pugui presentar queixes o denúncies de manera directa davant de la DAI; garantint així la confidencialitat respecte el propi cos de Mossos d'Esquadra.

e. No existeix un canal directe entre les organitzacions de drets humans especialitzades i la mateixa DAI per tal de poder adreçar-li directament denúncies presentades contra agents de Mossos d'Esquadra. En aquest sentit, Irídia ha sol·licitat poder tenir contacte directe amb la DAI per fer-li arribar aquestes denúncies, de manera que pugui iniciar la investigació interna amb celeritat. Això no obstant, no s'ha habilitat aquesta via directa i s'ha de trametre la informació mitjançant l'Àrea de Mediació, Negociació i Responsabilitat Social Corporativa.

14. Hi ha una manca de transparència en les dades relatives als casos en els quals el cos adopta mesures cautelars (i la tipologia de les mateixes) en el marc de procediments sancionadors interns o davant d'investigacions judicials. Succeeix el mateix en relació a les dades sobre el número i tipologia de sancions disciplinàries imposades. En moltes ocasions aquesta informació no s'obté fins que no es vehicula per mitjà de preguntes parlamentàries.

15. Diferents estats han anat modernitzant els seus mecanismes de control de la policia, apostant de manera clara per combinar els mecanismes interns amb l'existència de mecanismes independents que gaudeixin d'autonomia, mitjans, i capacitat real de dur a terme les funcions de prevenció, control, avaluació i sanció. La creació d'un mecanisme independent d'investigació pot contribuir a unes instruccions més exhaustives, imparcials i immediates de les possibles vulneracions de drets humans comeses per agents policials. Aquests mecanismes de control extern ja funcionen en altres policies del nostre entorn com en els casos de Bèlgica, el Regne Unit, Irlanda o Noruega. És important garantir que aquest sigui un òrgan creat per llei i que tingui capacitat per investigar d'ofici i per accedir a tota la informació perquè la investigació sigui independent, exhaustiva i imparcial.

16. En els procediments de denúncies presentades contra funcionaris o agents de cosos de seguretat de l'Estat que es representen des d'Irúdia, el paper acusador del Ministeri Fiscal és pràcticament inexistent en molts casos. En algunes causes fins i tot adopta una postura defensiva, oposant-se a la pràctica de diligències d'investigació, sol·licitant el sobreseïment de les actuacions o oposant-se a la personació de l'acusació popular. Només en 3 dels 60 litigis en curs el 2020, es va detectar que el Ministeri Fiscal dugués a terme una actuació proactiva a l'hora de requerir la pràctica de diligències d'investigació en favor dels fets denunciats per la víctima. Per contra, en 31 dels litigis, el Ministeri Fiscal va adoptar un rol d'oposició a la pràctica d'una investigació exhaustiva i eficaç dels fets denunciats o bé es va oposar a la personació de l'acusació popular.

- 17.** Els garants de la tutela judicial efectiva han de ser els propis jutjats i tribunals, a fi que es dugui a terme una investigació eficaç dels fets denunciats. La doctrina constitucional estableix que no es produeix una investigació judicial eficaç quan davant d'una denúncia de tortures o maltractaments els òrgans judicials decideixen arxivar les diligències obertes – o tramitar el procediment per delictes lleus – quan encara no s'ha aclarit suficientment la realitat dels fets denunciats i existeixen mitjans raonables i disponibles per dissipar els possibles dubtes al respecte. En 35 casos dels 60 en curs el 2020, en algun moment es va procedir a arxivar les actuacions abans de practicar totes les diligències d'investigació raonables, disponibles, eficaces i pertinents. En 24 d'aquests, l'Audiència Provincial va estimar el recurs interposat contra el sobreseïment.

Valentina Lazo

6. Recomanacions

1. Que el Parlament de Catalunya acordi mitjançant una llei la creació d'un mecanisme independent de control de la policia. Aquest mecanisme hauria de tenir competències d'avaluació sobre la necessitat i idoneïtat d'incorporació d'armes i eines d'ús policial. També hauria de tenir un rol de supervisió en l'elaboració dels protocols d'ús de la força; així com d'avaluació dels operatius policials i de les mesures adoptades per evitar l'ús de la força. Per acabar, entre les seves funcions hauria d'estar investigar situacions irregulars o amb indicis de delictes, amb capacitat per actuar d'ofici i per accedir a la informació necessària perquè el seu treball sigui independent i exhaustiu¹⁴.

2. Que es realitzi una profunda reforma dels mecanismes interns d'investigació i sanció del cos de Mossos d'Esquadra. En concret, que es prenguin les següents mesures:

a. Que es doti a la Divisió d'Afers Interns (o el nom que se li doni en el futur) d'una estructura amb una autonomia orgànica i operativa, garantint que compti amb suficients recursos humans i tecnològics, així com amb un programa permanent de formació en drets humans.

b. Que es generi un canal adequat que garanteixi la centralització per part de la Divisió d'Afers Interns (DAI) de totes els denúncies per actuacions irregulars o indiciàriament delictives efectuades

per agents del Cos de Mossos d'Esquadra. Que s'aprovi una instrucció interna, dirigida a totes els Oficines d'Atenció Ciutadana (OAC) dels Mossos d'Esquadra i a les comissaries territorials, per garantir que totes les denúncies presentades contra agents del cos s'adrecin a la DAI de forma àgil, en el termini de temps més curt possible.

c. Que quan un òrgan judicial faci un requeriment al cos de Mossos d'Esquadra en un cas que versí sobre un presumpte delictes comès per part d'un dels seus agents en l'exercici de les seves funcions, s'estableixi un canal intern per tal que aquest es derivi a la DAI i sigui aquesta divisió qui en doni resposta, una vegada dutes a terme les comprovacions i investigacions pertinents.

d. Que es creïn oficines provincials de la DAI obertes a la ciutadania per la recepció de denúncies i queixes referides al cos de Mossos d'Esquadra, així com un servei d'atenció via correu electrònic i telefònic. L'existència d'aquestes oficines, amb una imatge corporativa específica, hauria de ser suficientment publicitada per garantir la ciutadania la conegui.

d. Que s'estableixi una metodologia transparent de treball i mecanismes de rendició de comptes de manera directa davant del Parlament de Catalunya, de la Sindicatura de Greuges i el mecanisme independent de control de la policia, una vegada s'hagi creat i s'hagin repartit de manera clara les competències.

¹⁴. En els propers mesos, en el marc de la Comissió d'Estudi del Model Policial, es presentarà als grups parlamentaris un nou document amb una proposta detallada.

e. Que mentre no es creï aquest mecanisme independent, s'habiliti un canal directe entre la DAI i les organitzacions de drets humans per tal de fer-li arribar les denúncies contra agents de Mossos d'Esquadra i així facilitar que les investigacions s'iniciïn amb celeritat.

f. Que es garanteixi una atenció integral a les persones afectades, derivant-les a una futura Oficina d'Atenció a Víctimes de Vulneració de Drets Humans i, en tot cas, que siguin derivades als serveis públics competents per atendre les necessitats que tinguin.

g. Que la DAI presenti un informe anual al Parlament de Catalunya exposant el nombre d'informacions reservades i la tipologia d'infraccions, el nombre de mesures cautelars adoptades, i el resultat dels procediments disciplinaris, incloent-hi el nombre d'agents expulsats del cos com a resultat d'aquests i especificant les unitats a les quals pertanyien.

3. Que l'avaluació sobre la necessitat i idoneïtat d'incorporació de les armes i eines policials es dugui a terme de forma transparent i tenint en compte els seus possibles impactes en la salut i en l'exercici dels drets fonamentals, a més de la perspectiva tècnica policial. Cal que aquesta avaluació la dugui a terme el mecanisme independent de nova creació i que hi hagi un debat a la Comissió d'Interior del Parlament de Catalunya abans de la incorporació de qualsevol arma o eina d'ús policial.

4. Que la política de transparència dels cossos policials s'adapti als estàndards internacionals en la matèria, garantint que es publiquin els protocols d'ús de la força en l'extensió necessària per permetre que la ciutadania en pugui fiscalitzar el seu ús.

5. Que es realitzi una auditoria externa sobre el paper dels superiors jeràrquics en el control i la posterior denúncia de situacions irregulars o amb indicis de delictes en l'ús de la força que realitzin els agents que estiguin al seu càrrec, amb l'objectiu de poder trobar mecanismes eficaços per garantir que compleixen amb les obligacions de garantir els drets fonamentals de les persones així com de traslladar a la DAI les irregularitats detectades. Que en cas de detectar que no compleixen amb les seves responsabilitats s'iniciïn els corresponents procediments disciplinaris.

6. Que es prohibeixi la utilització de les llançadores de foam per part del cos de Mossos d'Esquadra, pel seu caràcter altament lesiu i potencialment letal. Malgrat que s'introdueixin mitjans efectius de control i traçabilitat, sempre hi haurà un risc inevitable de causar una lesió permanent i irreparable a les persones que rebin un tret en zones vitals.

Carles Palacio

7. Que el Departament d'Interior i el cos de Mossos d'Esquadra prenguin mesures urgents per evitar que es continuïn produint irregularitats com les assenyalades en l'apartat 2.1.2.b. En concret:

a. Que s'emeti un nou recordatori a tots els agents del cos de Mossos d'Esquadra indicant que la Instrucció 16/2013, de 5 de setembre, que aprova el protocol d'actuació d'ús de la defensa, prohibeix la realització de cops de dalt a baix i en zones vitals i que s'adverteixi que l'incompliment serà sancionat.

b. Que s'adopti un nou protocol d'actuació davant la presència de periodistes en protestes o actuacions d'ordre públic que protegeixi de manera clara el dret a la informació, evitant que puguin ser colpejats, que s'obstaculitzi la seva feina, o que puguin ser sancionats per dur a terme la seva tasca.

c. Que mentre el Parlament de Catalunya no adopti la decisió de prohibir la utilització dels projectils de foam, s'estableixin mecanismes de traçabilitat efectius com la geolocalització de

l'arma i una numeració dels projectils que permeti identificar de quina arma o agent procedien, així com la incorporació d'un sistema d'enregistrament de vídeo i àudio d'alta qualitat i adaptat a situacions nocturnes que permeti garantir que cada utilització quedarà registrada i que la gravació es conservarà en un servidor extern i inaccessible pels agents. Així mateix, que s'estableixi que només es podrà disparar en cas d'amenaça imminent de lesió a un agent de policia o a una tercera persona i no per a la protecció de béns, i únicament de l'abdomen cap a baix. Finalment, que les distàncies a les quals es pot disparar tinguin en compte les avaluacions de risc realitzades pel fabricant i que, en tot cas, es retirin de forma immediata els projectils X-SIR, ateses les seves lesions que ha causat el seu ús. Que en tant que no s'aprovi la prohibició de l'arma o s'adoptin aquestes mesures, s'estableixi amb caràcter immediat la suspensió de la utilització dels projectils de foam.

8. Que el nou sistema de Número d'Operatiu Policial (NOP) d'identificació d'agents en funcions d'ordre públic, creat després de l'aprovació de la Moció 128/XII del Parlament de Catalunya, s'implementi amb caràcter urgent a l'Àrea Regional de Recursos Operatius (ARRO). Així mateix, que s'emeti una ordre clara a tots els agents del cos

de Mossos d'Esquadra recordant que, davant una intervenció que potencialment pot derivar en una situació d'ordre públic, han de dur posada l'armilla corresponent amb el NOP i no l'armilla que empren quan desenvolupen tasques de seguretat ciutadana. Que es recordi als agents que en cas d'actuar de manera contrària a la Instrucció pertinent podran ser sancionats d'ofici.

9. Que es dugui a terme una auditoria externa realitzada per persones expertes, amb la participació d'entitats i organitzacions de drets humans i antirracistes, per analitzar els mecanismes de selectivitat policial i discriminació sobre la base del perfil ètnico-racial existents al cos de Mossos d'Esquadra. Aquesta auditoria ha de permetre realitzar un diagnòstic que serveixi per implementar mesures efectives per prevenir, detectar i corregir situacions irregulars o delictives per motiu de discriminació ètnico-racial.

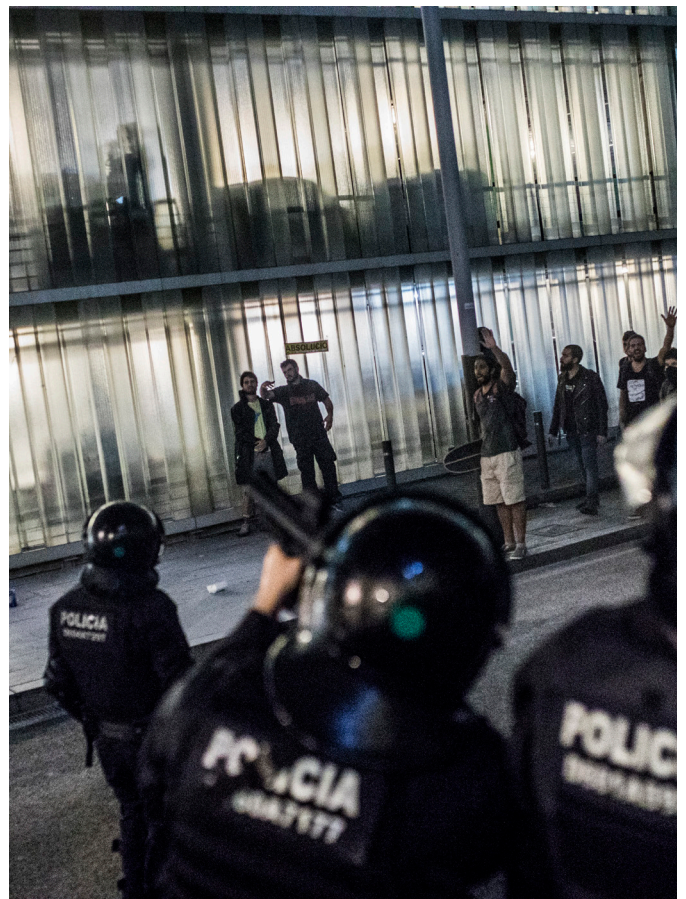
10. Que el cos de Mossos d'Esquadra dissenyi i implementi un sistema de localització GPS que permeti sempre el rastreig precís del recorregut efectuat per les furgonetes, amb especificació de l'hora exacta en cada ubicació, així com d'un sistema adequat de conservació d'aquesta informació durant un temps mínim d'un any.

11. Que el cos de Mossos d'Esquadra estableixi un mecanisme de conservació automàtica de les imatges que es graven a les comissaries per un període de 6 mesos. Així mateix, cal garantir que en totes els espais en què es custodïen persones detingudes o que siguin d'accés públic hi hagi videovigilància, eliminant zones de punts morts sense visibilitat. Resulta especialment important que les sales d'escorcolls comptin amb gravació d'imatge i so, tal com s'ha implementat a la Comissaria de Les Corts.

12. Que el Parlament de Catalunya promogui un reconeixement de les persones afectades per vulneracions de drets humans a Catalunya i emprengui accions efectives per garantir de forma integral els seus drets a la veritat, la justícia, la reparació i la no repetició.

13. Que es creï una oficina especialitzada d'atenció a persones afectades per vulneracions de drets humans en el marc de l'ús de la força per part dels cossos policials, funcionaris de presons o efectius de seguretat privada. Aquesta oficina hauria de garantir una atenció integral, que tingui en compte les múltiples afectacions causades per aquestes vulneracions de drets, i promogui la reparació del dany causat.

14. Que el Govern de Catalunya promocióni totes les disposicions relatives als mecanismes de control policial i als mecanismes d'atenció a persones afectades per vulneracions de drets humans. El conjunt de la ciutadania ha de ser coneixedor d'aquestes disposicions, per això cal que s'implementin accions comunicatives efectives de difusió.

Victor Serri

Annex de casos

Els 10 casos que es presenten a continuació han rebut atenció i seguiment per part del Servei d'Atenció i Denúncia davant de casos de Violència Institucional (SAIDAVI) d'Irídia, i han estat assumits per l'entitat com a litigis estratègics. Aquest fet implica que Irídia ha participat o participa encara del procediment judicial obert en el marc del sistema penal, o bé com a acusació particular o bé com a acusació popular. Tots han estat anonimitzats. El relat de fets dels diferents casos exemplifica algunes de les principals mancances descrites al llarg del present dossier. En l'actualitat, Irídia treballa en un total de 57 casos de litigi estratègic.

CAS N°1

Lloc i data dels fets: Barcelona, 25 de maig de 2016

Afectació: Fractura d'un dit de la mà per un cop de bastó policial que va requerir tractament mèdic, i va deixar seqüeles consistents en pèrdua de mobilitat a la persona afectada

Posició processal d'Irídia: acusació particular i acusació popular

Mancances dels mecanismes de control:

- Manca de rendició de comptes del superior jeràrquic sobre el terreny
- Manca d'investigació en casos greus i coneguts per la Direcció General de Policia
- No es té constància de l'aplicació de mesures cautelars

Fets denunciants: Durant les protestes per un desallotjament, en un context de càrrega policial, la línia policial en què es trobava l'agent condemnat va aturar-se per ordre del seu comandament a l'espera de reforços. Això no obstant, "l'agent condemnat la va sobrepassar, es va endinsar a la plaça, per la seva dreta, on estava situat un petit grup de persones i es va dirigir directament a Jesús Rodríguez Sellés i, amb l'ànim d'atemptar contra la seva integritat física de forma gratuïta, sense que ell ni les poques persones que l'envoltaven en aquell lloc de la plaça estiguessin realitzant cap acte hostil, ni violent, ni agressiu, mitjançant la defensa que portava a la seva mà esquerra el va colpejar de forma que li va causar una fractura obliqua de la primera falange de la mà esquerra. Cap altre agent dels que acompanyaven l'acusat en aquell carrer va desplegar la força en aquell moment contra les persones que es trobaven al mateix lloc que el perjudicat" (relat de fets provats de la Sentència 334/2021 de l'Audiència Provincial de Barcelona).

L'agent no va ser amonestat internament pel seu superior jeràrquic en el moment dels fets, ni per incomplir la seva ordre de mantenir-se a la línia policial, ni colpejar a un periodista de forma absolutament antireglamentària. A més, tampoc va ser suspès cautelarment de les seves funcions. Durant el judici en què l'agent estava acusat d'un delictes de lesions, el sergent va declarar, en qualitat de testimoni, que l'actuació va ser correcta.

Procediment judicial: El procediment s'inicia a partir de la querella contra l'agent de la Brigada Mòbil interposada pel periodista, amb l'acompanyament d'Irídia, per un delictes de lesions amb objecte perillós i prevalença de caràcter públic. L'agent fou condemnat a una pena de dos anys de presó i a compensar econòmicament al periodista per les lesions patides. La sentència no és ferma, atès que l'agent l'ha recorreguda al Tribunal Superior de Justícia de Catalunya. Més enllà del procés judicial, no s'ha dut a terme cap investigació interna, tal i com el propi cap de la Divisió d'Afers Interns de la Direcció General, en el seu ofici de 6 d'abril de 2017, va informar al jutjat d'instrucció.

La Direcció General de la Policia, en aquell moment a càrrec del Sr. Albert Batlle, va conèixer immediatament els fets. De fet, davant la denúncia pública del periodista a les xarxes socials i als mitjans de comunicació, l'aleshores Director General es va comprometre públicament a dur a terme una investigació interna de la qual se'n depuressin responsabilitats. Això no obstant, no es va iniciar mai cap investigació, només va tenir lloc una trobada entre l'afectat i agents de mediació. Així mateix, no es té constància que s'apliqués cap mesura disciplinària.

El Ministeri Fiscal va formular acusació per un delictes de lesions amb objecte perillós, sol·licitant inicialment una pena de 2 anys i 9 mesos de presó. A l'acte de judici, va rebaixar la petició de pena a dos anys de presó per entendre que concorria una atenuant per dilacions indegudes.

La sentència de l'Audiència Provincial considera clarament provat el delictes de lesions, considerant que *"no concurría, por tanto, ningún motivo que justificara la acción del acusado. No concurre el elemento de la necesidad de dicha actuación a la que se alude en la jurisprudencia. No se trata de que la actuación del agente no fuera proporcional, porque debiera haber utilizado la defensa de otro modo o debiera haber golpeado en otro lugar menos vulnerable del cuerpo. Se trata de que no estaba justificado que utilizara su defensa. No hubo ningún exceso en una actuación justificada del agente, sino una actuación injustificada"*.

Cal destacar que per a la identificació de l'autor dels fets van ser absolutament imprescindibles les gravacions i fotografies efectuades per altres periodistes que estaven cobrint la manifestació. Actualment la sentència es troba recorreguda en apel·lació.

CAS N°2**Lloc i data dels fets:** Barcelona, 25 de febrer de 2018**Afectació:** Ferida oberta al cap per un cop de bastó policial**Posició processal d'Irídia:** acusació particular**Mancances dels mecanismes de control:**

- Incorrecta identificació dels agents
- Manca de rendició de comptes del superior jeràrquic sobre el terreny
- No es té constància de l'aplicació de mesures cautelars
- Inacció o actuació defensiva del Ministeri Fiscal

Fets denunciats: La persona afectada es trobava concentrada de forma pacífica, amb una trentena de manifestants, al carrer Ortigosa, més o menys a l'alçada del Palau de la Música, en ocasió de la manifestació per la visita del Rei Felip VI a Barcelona. El carrer estava bloquejat per una línia de tanques i un grup de 7 agents, aproximadament, que formaven en línia darrera de la mateixa. Més enrere hi havia les furgonetes de l'Àrea Regional de Recursos Operatius (ARRO) dels Mossos d'Esquadra. En cert moment, van començar a arribar a aquella zona persones provinents de diferents punts de la protesta, de manera que la persona afectada en aquest cas va quedar bloquejada entre la línia de tanques i la gent concentrada.

En un moment donat, algunes d'aquestes persones van començar a fer pressió cap a les tanques, de manera que l'afectat va agafar-se amb les mans a una tanca per tal de no caure endavant. De cop, un dels agents de policia va aparèixer de forma absolutament sorpresiva i inesperada per darrera de la línia de tanques i, sense previ avís ni advertiment, dirigint-se directament cap a la persona afectada va colpejar-la al cap amb el bastó policial, dirigint el cop de dalt a baix amb força. Diversos periodistes que van ser testimonis presencials d'aquests fets, amb visió directa del que succeïa, van identificar l'agent en qüestió. L'afectat va patir una lesió oberta al cap que va requerir de 7 grapes de sutura i va suposar-li forts marejos durant els dies posteriors.

Procediment judicial: L'afectat, acompanyat per Irídia, va interposar una querella per delictes de lesions amb ús d'instrument perillós i abús de superioritat, sol·licitant que s'oficiés a Mossos d'Esquadra perquè identifiquessin els agents d'ARRO que conformaven el dispositiu, així com l'agent que apareixia en una fotografia aportada a la causa a qui dos periodistes identificaven com l'efectiu que va causar les lesions.

Malgrat que a la fotografia aportada es veu la cara de l'agent, en la seva resposta el Sergent facilita el TIP, però afirma "que no pot assegurar que sigui ell". Aquesta ambigüitat va propiciar que la defensa de l'agent i el Ministeri Fiscal sol·licitessin en dues ocasions el sobreseïment de les actuacions per no poder concloure que fos l'autor dels fets. Cal tenir en compte que l'ambigüitat de la resposta del Sergent va ser possible per la manca d'identificació dels agents de l'ARRO per davant de l'armilla de protecció, ja que si el NOP fos visible a la part davantera de l'uniforme, aquest hagués quedat registrat en les fotografies del moment dels fets.

No es té constància que s'hagi aplicat cap mesura cautelar de caire disciplinari a l'agent. Al contrari, els mitjans de comunicació han fet públic que l'agent va ser condecorat amb posterioritat a haver declarat com a investigat i va rebre medalla de bronze al mèrit policial per "contribuir a mantenir davant la ciutadania el prestigi i la bona imatge d'aquest cos policial".

En aquest cas concret, i malgrat tractar-se d'un cop amb el bastó policial de dalt a baix i directe al cap antireglamentari, el Ministeri Fiscal considera que és aplicable l'eximent completa per compliment d'un deure i demana l'absolució de l'agent.

El passat 7 de febrer de 2022 es va celebrar la primera sessió del judici, que continuarà el proper 23 de febrer.

CAS N°3

Lloc i data dels fets: Barcelona, 21 de desembre de 2018

Afectació: Pèrdua de testicle per l'impacte d'un projectil de foam

Posició processal d'Irídia: acusació particular

Mancances dels mecanismes de control:

- Incorrecta identificació dels agents
- Retards o obstacles en el marc d'una investigació judicial o administrativa
- Manca de traçabilitat de les llançadores de foam
- Manca de celeritat en la instrucció judicial del procediment
- Inactivitat o actuació defensiva del Ministeri Fiscal

Fets denunciats: En el marc de les mobilitzacions contra la celebració de la sessió del Consell de Ministres del Govern Espanyol a Barcelona, en què hi va haver un fort desplegament policial de Mossos d'Esquadra i Policia Nacional, es va disparar un tret de projectil de foam contra un noi de 20 anys al carrer Fusteria. Les persones que protestaven es trobaven a uns 70 metres del cordó policial i el noi era al mig de la concentració, no a primera fila. En un moment donat, sense cap avís previ per part dels agents de Mossos d'Esquadra, es van començar a disparar projectils de foam, provocant corredisses entre els i les manifestants. El segon d'aquells trets va impactar directament contra el noi afectat, colpejant-lo directament al testicle dret.

En aquell moment ni la persona afectada ni les persones del seu voltant estaven provocant cap situació de risc. El carrer on es trobaven és força estret i entre el primer tret i el segon el noi no va poder resguardar-se ni protegir-se de cap manera.

Adicionalment, dels tres escopeters que conformaven la línia policial, només un d'ells duia el NOP visible a l'esquena: els altres dos contravenien la Instrucció 6/2013, que en aquell moment era d'aplicació, en no dur-lo.

Aquests fets van causar a l'afectat una contusió i trencament testicular que va requerir d'intervenció quirúrgica d'urgència i, finalment, va provocar-li la pèrdua de l'òrgan.

Procediment judicial: L'11 de febrer de 2019 es va interposar una querella per un delictes de lesions amb pèrdua o inutilitat d'òrgan principal. En aquell moment ja es va demanar al jutjat que requerís a la Divisió d'Afers Interns que informés sobre si s'havia dut a terme alguna investigació, així com que es requerís a la Direcció General de Policia que aportés informació sobre els agents que formaven el dispositiu, identifiqués els tres escopeters a partir de les imatges del seu rostre i aportés l'informe relatiu a l'ús de projectils de foam que es va fer en aquell dispositiu –incloent-hi l'imprès de recollida i entrega d'armes-, així com la normativa i el protocol d'ús de les llançadores de foam, que en aquell moment no era pública.

El jutjat va admetre la querella mesos després, incoant el procediment de diligències prèvies el dia 7 d'agost de 2019, acordant la declaració de l'afectat i el seu reconeixement forense. En no avançar el procediment, l'acusació particular va presentar diversos escrits d'impuls processal, entre ells un amb data de 27 de gener de 2021, insistint en les diligències d'investigació sol·licitades a la querella, inclosos els requeriments a la Direcció General i la Divisió d'Afers Interns.

Aquestes diligències d'investigació van ser acordades pel jutjat d'instrucció mitjançant una resolució de 24 de febrer de 2021. El 9 de desembre de 2021, gairebé un any més tard, el requeriment judicial encara no havia estat resolt, i va ser necessari un recordatori al Jutjat d'Instrucció, que va anar acompanyat d'un requeriment perquè donessin explicacions per l'endarreriment de la resposta. A data de febrer de 2022 encara no s'ha rebut resposta a aquests requeriments.

Als retards propis de l'Administració de Justícia (especialment greus en aquest procediment, en el qual s'han hagut d'interposar en diverses ocasions escrits d'impuls processal) s'hi sumen els retards de la Direcció General de Policia i de la Divisió d'Afers Interns en respondre els oficis requerits, fet que ha dificultat l'avenç de la investigació, que després de 3 anys encara es troba en una fase molt inicial.

Durant la fase d'instrucció, el Ministeri Fiscal no ha sol·licitat la pràctica de cap diligència d'instrucció.

CAS N°4

Lloc i data dels fets: Barcelona, 14 d'octubre de 2019

Afectació: Pèrdua d'ull per bala de foam

Posició processal d'Irídia: acusació popular

Mancances dels mecanismes de control:

- Manca de traçabilitat dels projectils de foam

Fets denunciats: El 14 d'octubre de 2019 es va produir una concentració a la Terminal 1 de l'Aeroport del Prat, en protesta per la Sentència del Tribunal Suprem de condemna als líders socials i polítics independentistes. Hi havia centenars de persones dins l'aparcament i es va desplegar un dispositiu conjunt de Policia Nacional i Mossos d'Esquadra per dispersar-les. Ateses les circumstàncies, el comandament de l'operatiu de la Brigada Mòbil de Mossos d'Esquadra que es trobava en el lloc dels fets va demanar autorització al cap del Dispositiu, via CECOR (el Centre de Coordinació conjunt), per a utilitzar llançadores de foam de 40 mm. L'autorització fou concedida i el sotsinspector va trametre als agents escopeters "l'ordre de "foc a discreció", habilitant-los per efectuar trets selectius i discriminats a manifestants que duguessin a terme llançaments cap als agents o escometessin de forma contundent contra la línia policial, amb risc per a la integritat física dels propis agents o de la resta de persones allí presents" (extracte de la interlocutòria de sobreseïment). En aquest context, la persona afectada va rebre l'impacte d'un projectil de foam a l'ull esquerra, causant-li l'esclat del globus ocular i posterior pèrdua de l'ull i requerint de fins a dues intervencions quirúrgiques.

Procediment judicial: El procediment judicial s'inicià de forma immediata un cop rebut el comunicat mèdic de lesions, encarregant la investigació a la Divisió d'Afers Interns. Malgrat que es va investigar amb celeritat, també a nivell intern, no es va poder identificar l'agent escopeter que va disparar al rostre de la persona afectada, provocant-li la pèrdua de l'ull. La investigació va permetre ubicar amb precisió els llocs on es trobaven la persona afectada i els agents de la Brigada Mòbil, així com identificar els 3

efectius de Mossos d'Esquadra que van disparar projectils de foam en aquella zona i franja horària. Això no obstant, la manca de traçabilitat dels projectils va impossibilitar establir l'autoria específica del tret i identificar l'autor del mateix. Per tant, en data de 2 de maig de 2021, el Jutjat va decretar el sobreseïment provisional de les actuacions, “ya que si bien de las actuaciones pudieran resultar indicios de la posible existencia de un delito de lesiones, no hay, sin embargo, motivos suficientes para acusar a determinada o determinadas personas como autores, cómplices o encubridores”.

La inexistència de mecanismes de control relatius als trets de projectils de foam no és un fet aïllat. A l'informe de la Divisió d'Afers Interns sobre aquest cas s'exposava, i així ho recull el Jutjat d'Instrucció, que aquesta manca de traçabilitat constitueix una excepció donades les circumstàncies específiques de la manifestació i per una “situació d'ordre públic molt complexa” amb “actuacions violentes” per part dels manifestants.

Tot i això, en cap dels vuit procediments per lesions causades per impactes de projectils de foam en què Irídia s'ha personat s'ha aconseguit, de moment, identificar l'autor concret del tret. Així mateix, en tots els casos s'al·leguen “circumstàncies excepcionals” que impedeixen traçar el tret, identificant de quina escopeta prové i, per tant, de quin agent.

CAS Nº5

Lloc i data dels fets: Barcelona, 16 d'octubre de 2019

Afectació: Lesió lleu per projectil de foam a la cama dirigit contra una periodista degudament identificada.

Posició processal d'Irídia: acusació particular

Mancances dels mecanismes de control:

- Manca de traçabilitat dels projectils de foam
- Manca d'investigació judicial exhaustiva i efectiva

Fets denunciats: La periodista es trobava cobrint les concentracions en protesta per la Sentència del Procés que tenien lloc al vespre a Barcelona. En concret, en el moment dels fets, anava degudament identificada com a periodista i es trobava prop del Departament d'Interior junt amb d'altres professionals de la informació, separats del gruix dels manifestants. Aquests havien estat fotografiant els furgons policials que es trobaven també separats del gruix de manifestants. Seguidament, la periodista es va girar cap a les persones concentrades -quedant d'esquenes als referits agents- i tot seguit va notar un fort impacte a la part interior del bessó esquerre, que li va produir un fort dolor.

Després de l'impacte l'afectada va cridar als seus companys que li havien disparat a la cama i un dels periodistes presents va recollir del terra el projectil de foam que acabava de ser disparat. Diferents periodistes van denunciar aquests fets públicament via Twitter i als mitjans de comunicació. L'impacte del projectil va causar a l'afectada un gran hematoma i dolor elevat, que va comportar-li inclús la pèrdua de mobilitat de la cama durant diversos dies i va requerir de tractament de fisioteràpia. En els propis informes mèdics es recollia que la lesió havia estat causada per impacte de projectil de foam.

Procediment Judicial: El 4 de desembre de 2019 es va interposar una querella per presumpte delictes de lesions i per un delictes comès per funcionari públic contra els drets individuals, per haver impedit l'exercici del dret a la informació, en tant que es tractava d'una periodista que estava cobrint una manifestació. A la querella s'hi aportava una fotografia d'un agent escopeter en posició de disparar, indicant que podia tractar-se de l'autor del tret. Aquest agent havia estat identificat com a possible autor a partir de l'anàlisi de tota la prova documental aportada també amb la querella. Es van sol·licitar diverses diligències d'instrucció per tal d'esclarir els fets i determinar-ne l'autoria, entre elles la declaració de la perjudicada i de nombrosos periodistes testimonis dels fets, inclòs el que havia recollit el projectil de foam causant de la lesió. El jutjat d'instrucció va admetre la querella el 21 de juliol de 2020.

Per providència d'11 de gener de 2021 es va requerir a Mossos d'Esquadra perquè informessin sobre els fets denunciats i els seus possibles autors. Aquest requeriment va ser resolt mitjançant un informe de la Direcció General de Policia de 15 de febrer de 2021, en el qual es negava que s'hagués disparat cap projectil de foam. A l'informe s'indicava que s'havien unit al cordó policial efectius del Cos de Policia Nacional, afirmant desconèixer si aquests havien fet ús de projectils de foam.

El Jutjat d'instrucció no va acordar la declaració de la persona afectada, ni dels periodistes testimonis dels fets. Malgrat constar a la querella que un dels testimonis havia recollit el projectil de foam, aportar els informes mèdics que acreditaven la lesió i adjuntar nombroses fotografies que permetien identificar el possible autor del tret, el Jutjat va decretar el sobreseïment provisional del cas. D'aquesta manera, es va assumir de forma acrítica per part del Jutjat el contingut de l'Informe de Mossos d'Esquadra que negava la utilització de les llançadores de foam, sense practicar cap altra diligència que el pogués desvirtuar.

L'Audiència Provincial de Barcelona va confirmar el sobreseïment, pel que atenent a la vulneració de drets fonamentals causada per l'arxivament de les actuacions, es va interposar recurs d'empara davant el Tribunal Constitucional. Irídia considera que la manca d'una investigació efectiva i exhaustiva vulnera el dret a la tutela judicial efectiva, que al seu torn viola l'obligació d'investigar que es deriva de la prohibició de la tortura i dels tractes inhumans i/o degradants. Així mateix, es produeix una vulneració del dret a la llibertat d'informació pel fet que l'agressió no investigada es va realitzar sobre una periodista mentre exercia el seu ofici per informar sobre una manifestació.

CAS N°6

Lloc i data dels fets: Barcelona, 18 d'octubre de 2019.

Afectació: Ferida oberta al cap per un cop de bastó policial. Comentaris vexatoris i intimidants.

Posició processal d'Irídia: acusació particular

Mancances dels mecanismes de control:

- Manca de rendició de comptes del superior jeràrquic sobre el terreny
- Manca d'investigació judicial exhaustiva i efectiva

Fets denunciats: La persona afectada es trobava al carrer Provença, entre Rambla Catalunya i Passeig de Gràcia, quan es va aturar a comprar aigua en una botiga de queviures, separant-se d'alguns dels seus amics. Aquell dia, a Plaça Urquinaona, a més d'un quilòmetre del lloc dels fets, hi havia hagut manifestacions i aldarulls en el marc de la jornada de vaga general que havia estat convocada en protesta per la Sentència del Procés. Cap a les 23:15 hores tres furgonetes policials dels Mossos d'Esquadra van passar pel carrer Provença i es van aturar davant l'afectat. Mentre algunes persones entraven a la botiga de queviures i altres marxaven corrents, la persona afectada va quedar quieta on era. Espantada, va alçar els braços demanant que no li fessin res. Tot i així, un agent la va colpejar amb el bastó policial, primer al braç i després dos vegades al cap. La persona va caure al terra amb molt dolor al cap, i l'agent el va seguir colpejant uns instants mentre cridava. A continuació va acostar-s'hi un altre agent i, mentre li propinaven cops, l van proferir-li expressions vexatòries i se'n van riure.

En acabat, els agents es van retirar i, mentre s'allunyaven, la persona va veure com un d'ells va girar-se per mirar-lo fixament i, des de lluny, apuntar-lo amb una mena d'escopeta de projectils o arma similar. Finalment van marxar deixant a la persona a terra, amb molta por i sang al cap i les mans. Aquests fets van ser enregistrats per un veí de l'edifici de sobre, la qual cosa va permetre identificar el número d'una de les furgonetes policials i veure, de lluny, els fets descrits. No s'hi pot identificar ni el número ni la cara dels agents participants, però sí la successió de fets com l'havia narrada la persona afectada, així com escoltar els seus crits de pànic i dolor. L'agressió li va causar una ferida contusa al cap, que va requerir de 5 punts de sutura sota anestèsia local, així com l'embenatge de la mà esquerra.

Cap dels agents va ajudar la persona afectada ni se li va facilitar assistència mèdica.

Procediment judicial: El 31 d'octubre de 2019 es va interposar una denúncia per un delict de lesions i un delict contra la integritat moral.

El 4 de novembre de 2019 el Jutjat, a petició de l'acusació particular, va oficial a Mossos d'Esquadra perquè identifiqués els agents del vehicle policial que s'observava a les imatges aportades. El juliol de 2020, després d'una resolució de sobreseïment recorreguda per l'acusació particular, es va tornar a reobrir el procediment i es va citar a declarar en qualitat d'investigats els 7 agents de Mossos d'Esquadra que integraven la furgoneta identificada a la gravació.

El desembre de 2020 es va acordar oficial de nou a Mossos d'Esquadra per identificar els agents de les altres dues furgonetes policials. Aquests 13 agents també van ser citats a declarar en qualitat d'investigats. En les seves declaracions no van indicar quins agents van participar en l'agressió, argumentant que no recordaven els fets concrets en tractar-se d'un operatiu molt llarg i complex. El jutjat va acabar acordant el sobreseïment per manca d'autor conegut.

Es va interposar un recurs d'apel·lació contra aquesta resolució entenent que, si bé el cos de Mossos d'Esquadra no va identificar l'agent concret, calia seguir endavant amb el procediment contra el superior jeràrquic que va permetre i no va aturar aquesta actuació, com a autor per omissió del delict de lesions i contra la integritat moral. La Generalitat, en defensa dels agents investigats, i el Ministeri Fiscal es van oposar al recurs de l'acusació particular entenent que el sobreseïment era ajustat a dret.

L'Audiència Provincial, si bé va reconèixer que els indicis apuntaven clarament que la persona va ser colpejada pels agents de Mossos d'Esquadra, sent aquesta la causa de les seves lesions i impactes psicosocials, va determinar que el sobreseïment era correcte per no poder identificar l'autor concret. Al seu torn, va concloure que no es podia prosseguir contra el superior jeràrquic, en aquest cas, els caps de les tres unitats, perquè això *"supondría la existencia de órdenes o connivencia por omisión por parte de los mandos intermedios que se mencionan para llevar a cabo una actuación conjunta y coordinada con la intención de causar lesiones o atentar contra la integridad moral de los manifestantes"*, considerant que no hi havia indicis que això hagués estat així.

No consta que es dugués a terme cap investigació interna per part del cos de Mossos d'Esquadra per identificar l'autor dels fets ni esclarir l'actuació de la resta d'agents, inclòs el superior jeràrquic.

CAS N°7

Lloc i data dels fets: Barcelona, 18 d'octubre de 2019.

Afectació: Traumatisme cranioencefàlic i fractura de mandíbula per bala de foam. Va requerir ingrés a l'UCI, amb seqüeles permanents com pèrdua d'oïda i un diagnòstic d'epilèpsia crònica.

Posició processal d'Irídia: representants legals al procediment administratiu

Mancances dels mecanismes de control:

- Manca de rendició de comptes del superior jeràrquic sobre el terreny i dels màxims responsables de l'Àrea de Brigada Mòbil
- Manca d'investigació en casos greus i coneguts per la Direcció General de Policia
- Manca de traçabilitat de les llançadores de foam
- Imprecisió del rang de localització GPS de les furgonetes policials

Fets denunciats: La persona afectada pujava per Jardinets de Gràcia en direcció muntanya entorn de les 23h del dia 18 d'octubre. En aquell punt no hi havia cap concentració ni massificació, la gent que quedava caminava tranquil·lament en la mateixa direcció, allunyant-se del centre de la ciutat. Ja s'havia reprès el trànsit a l'Avinguda Diagonal -prèviament tallat per la manifestació- i als carrers del voltant. De sobte, sense que s'estigués produint cap aldarull ni situació destacable, tres furgonetes del cos de Mossos d'Esquadra es van apropar a gran velocitat i van aturar-se momentàniament a l'encreuament del carrer Còrsega amb l'Avinguda Diagonal i el Passeig de Gràcia, just davant del Deutshe bank, al n°112 de Passeig de Gràcia.

Les furgonetes van estar parades només uns segons, durant els que van disparar dos projectils de foam en direcció a les persones que pujaven cap a Gran de Gràcia, seguits de dos projectils més quan ja estaven en moviment, pujant per la calçada lateral de Jardinets de Gràcia, per la banda del Besòs, disparant cap a les persones que eren en aquella mateixa vorera. Un dels projectils disparats quan ja estaven en moviment va impactar directament al cap de la persona afectada. És a dir, que els agents de Mossos d'Esquadra van disparar sense supòsit habilitant, a molt poca distància (la distància de la calçada a la vorera, escassos metres), i directament a una zona sensible com és el cap. Un dels testimonis va veure com un dels impactava al cantó esquerra del cap de la perjudicada i queia a les mans del seu company. A dia d'avui conserva encara el projectil de foam.

L'impacte li va causar un traumatisme cranioencefàlic i una fractura de mandíbula que va requerir d'intervenció quirúrgica d'urgència i l'ingrés a l'UCI. Aquest fet li va comportar seqüeles consistents en la pèrdua permanent d'audició a l'oïda esquerra i epilèpsia de caràcter permanent.

Les furgonetes van continuar la marxa pel Passeig de Gràcia, pujant pel lateral dret dels Jardinets de Gràcia i es van aturar a l'alçada de la cantonada amb Bonavista. Allà els agents van baixar i van seguir disparant a la gent que es dispersava pel carrer Bonavista. Poc després van tornar a pujar a les furgonetes i van marxar.

Els agents no van ajudar la persona afectada ni es va avisar cap ambulància perquè la poguessin assistir, va haver de ser traslladada en taxi a l'hospital.

Els fets van tenir ressò mediàtic, per la gravetat de la lesió, i van arribar a coneixement de l'aleshores President Quim Torra i de la Consellera de Salut, Alba Vergés.

Procediment administratiu: per decisió de la persona afectada no es va iniciar cap procediment penal, optant per la via administrativa de reclamació patrimonial. Aquesta es va presentar el 16 d'octubre de 2020, aportant nombrosa documentació acreditativa dels fets i proposant la declaració de varis testimonis, inclosa la persona perjudicada.

Al procediment administratiu no hi consta que es dugués a terme cap investigació interna per part de la Divisió d'Afers Interns, malgrat que la Direcció General de Policia va tenir coneixement dels fets.

Mesos després de presentar-se la reclamació, la instructora del procediment administratiu va sol·licitar a la Brigada Mòbil dels Mossos d'Esquadra que informés sobre si en aquell lloc i a aquella hora “*existia cap alteració d'ordre públic, i la seva consegüent perillositat, en el punt exacte on es trobava la reclamant (...), i si allà es va disparar cap projectil de foam. Si en el punt i hora concrets en què es trobava la reclamant hi havia algun tipus d'aldarull actiu amb actuacions violentes vers els ciutadans o els agents polcials, o destrosses de mobiliari urbà.*” També va demanar informació sobre altres qüestions importants per a l'esclariment dels fets.

La resposta per part del Cap de la Brigada Mòbil és una mostra evident de la manca de mecanismes de supervisió i control de les actuacions policials, de la manca de traçabilitat de les llançadores de foam i, a jutjar per la resposta rebuda, del deficient mecanisme de geolocalització de les furgonetes dels Mossos d'Esquadra. La justificació per la manca d'informació és, com s'ha vist en d'altres ocasions, la “situació d'excepcionalitat”. Així doncs, s'afirma que no es pot aportar informació sobre l'actuació de la Brigada Mòbil al lloc concret on pateix la lesió la reclamant. També s'afirma que “*el Cos de Mossos d'Esquadra no disposa dels recursos de geolocalització necessaris que permetin el rastreig precís de tots*

els moviments de totes les furgonetes de la Brigada Mòbil que es van produir en aquella data i, per tant, no es disposa de la traçabilitat detallada de tots els desplaçaments que es van efectuar per diferents punts de la ciutat que permeti aportar la informació concreta i detallada, com és d'habitual.

Per tot això, **no es pot descartar o afirmar, que el dia dels fets, en el punt concret que s'indica per part de la reclamant existís una actuació mínima d'efectius de la Brigada Mòbil** per evitar que es generés un nou focus de desordre públic que agreugés encara més la situació de desordres públics que es va produir a tota la ciutat.”

No s'han practicat altres diligències per part de la Instructora, que ha acordat l'obertura del tràmit d'audiència. En el moment actual s'està en fase d'al·legacions, a l'espera que es resolgui si s'acorda la pràctica de les diligències acordades per la reclamant o si es du ja a terme la proposta de resolució.

CAS N°8

Lloc i data dels fets: Barcelona, 18 d'octubre de 2019.

Afectació: Ferida per bala de foam a la cama i contusions a diverses parts del cos per cops de bastó policial

Posició processal d'Irídia: acusació particular

Mancances dels mecanismes de control:

- Imprecisió del rang de localització GPS de les furgonetes policials
- Manca rendició de comptes del superior jeràrquic sobre el terreny
- Manca de traçabilitat de les llançadores de foam

Fets denunciats: la persona es trobava en una botiga de queviures al carrer Provença entre Passeig de Gràcia i Rambla de Catalunya, el mateix punt on es trobava la persona afectada del cas n°6. Aquell dia hi havia hagut manifestacions al centre de Barcelona amb motiu de la convocatòria de vaga general, que van acabar amb aldarulls i un fort desplegament policial. Mentre era davant de la botiga, van passar per davant seu tres vehicles policials de la Brigada Mòbil de Mossos d'Esquadra, que es van aturar, motiu pel qual diverses persones, entre elles l'afectada van començar a córrer. En aquell moment va rebre un tret de projectil de foam que li va impactar a la cama, causant-li molt dolor i fent-la caure al terra. Un noi la va ajudar a aixecar-se i va poder marxar de la zona on es continuaven disparant projectils. El noi afectat es va aturar uns metres més enllà, al passatge de la Concepció, entre Passeig de Gràcia i

Rambla Catalunya, per seure a terra i poder revisar el dolor de la cama. En aquell moment van aparèixer més vehicles de la Brigada Mòbil que pujaven per Rambla Catalunya i un d'aquests furgons es va aturar. Van baixar del seu interior 3 o 4 agents de Mossos d'Esquadra, que es van acostar al perjudicat mentre encara era a terra i van començar a colpejar-lo amb els bastons policials. La persona va demanar que s'aturessin, però els agents van continuar colpejant-lo a la vegada que li proferien comentaris intimidatoris. La persona va rebre cops a les cames, als braços, a la zona lumbar i en altres parts del cos que no va aconseguir cobrir-se, causant-li múltiples contusions i erosions. Finalment, els agents es van aturar i van marxar, deixant-lo estès a terra.

Procediment judicial: El 31 d'octubre la persona va interposar una denúncia demanant com a mesura urgent que es requerís la custòdia de les imatges que podrien haver estat enregistrades per les càmeres de seguretat d'un establiment proper al lloc dels fets. Quan l'establiment va ser requerit pel jutjat ja no disposava de les imatges enregistrades. Ja amb assistència lletrada, es va interposar un escrit al jutjat d'instrucció amb data de 29 de gener de 2020 sol·licitant diligències d'investigació a fi d'identificar els autors de l'agressió. Es sol·licitava que es remetés atent ofici a la Divisió d'Afers Interns de Mossos d'Esquadra perquè aportés l'expedient o expedients referents a la investigació interna que s'hagués dut a terme en relació als fets denunciats, i a la Direcció General de Policia perquè identifiqués els agents que conformaven el dispositiu policial en el moment dels fets. En aquesta petició s'insistia en la facilitat d'identificar el vehicle -i en conseqüència, els agents que conformaven el dispositiu- que es trobava a la citada ubicació en el moment i dia indicats per mitjà del dispositiu GPS del mateix, on hauria de constar el recorregut de la furgoneta i les seves parades. En un primer moment, aquestes diligències van ser denegades mitjançant Interlocutòria de 26 d'octubre de 2020, tot al·legant que la informació sol·licitada traspassava les finalitats del procediment penal.

Contra tal resolució es va interposar un recurs d'apel·lació que va ser desestimat per l'Audiència Provincial el 26 de novembre de 2020. Posteriorment, el jutjat d'instrucció va acordar el sobreseïment del procediment, precisament, per no haver-se pogut identificar els autors dels fets. Es va interposar de nou un recurs de reforma i, posteriorment, un recurs d'apel·lació contra la citada resolució. Aquest va ser estimat parcialment el 20 de maig de 2021, per entendre que s'havien de practicar les diligències d'investigació sol·licitades per l'acusació particular. Aquestes consistien, entre d'altres, en requerir a la Direcció General de Policia que, per mitjà de del dispositiu de GPS de les furgonetes dels Mossos d'Esquadra, s'identifiqués quins vehicles es trobaven al lloc dels fets. A partir d'aquesta informació, es podria aportar el número NOP dels agents que formaven part de les mateixes i la seva categoria professional, i així citar-los a declarar en condició d'investigats a la causa. Seguint les indicacions de l'Audiència Provincial de Barcelona, el Jutjat d'instrucció va acordar la reobertura de la causa el 30 de juny de 2021, requerint a la Direcció General de Policia la informació en relació als dispositius GPS de les furgonetes policials.

Això no obstant, la Direcció General va respondre indicant que els era **impossible identificar concretament el furgó policial que va intervenir en els fets ja que els posicionaments GPS tenen un marge d'error de 200 metres, i identificant fins a 8 furgons diferents.**

Davant d'aquesta resposta, l'acusació particular va presentar escrit al jutjat recordant que el sistema GPS permet ubicar en temps real el dispositiu -fins i tot els GPS d'ús domèstic-, insistint en què resultava necessari requerir a la Direcció General perquè aportés el recorregut concret dels 8 vehicles identificats especificant les aturades dels mateixos. Tanmateix, i malgrat haver sol·licitat també la pròrroga de la instrucció, el jutjat va acordar no prorrogar-la, desestimant el recurs presentat contra aquesta decisió.

Recorreguda aquesta decisió davant l'Audiència Provincial, s'estimen les pretensions de l'acusació particular i, el 14 de desembre de 2021, el Jutjat acorda requerir a la Direcció General perquè porti la informació sol·licitada per l'acusació particular. En resposta al requeriment, la Brigada Mòbil aporta un informe consistent en diferents imatges de reproduccions del mapa de la zona on s'hi col·loquen icones de furgonetes de Mossos d'Esquadra, fent-hi constar les hores i minuts exactes en què les furgonetes es trobaven en aquell punt. Aquest ofici no identifica, tal i com s'havia sol·licitat inicialment, concretament el furgó que s'atura a la cruïlla entre Rambla Catalunya i el Passatge de la Concepció entre les 23:15 i les 23:45h. És per això que l'acusació particular ha sol·licitat que el jutjat requereixi novament a la Brigada Mòbil que porti informació més concreta de les furgonetes policials que van aturar-se allà i quanta estona van ser-hi.

Aquest cas és una mostra dels constants obstacles que afronten les víctimes de violència policial a fi que s'investiguin fets greus comesos per agents de Mossos d'Esquadra. Per una banda, els constants arxius i sobreseïments del Jutjat que, tot i ser revocats per l'Audiència Provincial, impliquen un allargament de molts mesos del procediment. Per altra banda, el rol del Ministeri Fiscal, que en aquest cas com tants altres, no només no promou una investigació dels fets sinó que en tot moment s'oposa a la pràctica de les diligències investigades i a tots els recursos interposats per l'acusació particular.

CAS N°9

Lloc i data dels fets: Barcelona, 28 de desembre de 2019.

Afectació: Perforació aguda de timpà i lesions a cara, mentó, braç i genoll provocades per puntades de peu i cops. Tracte vexatori.

Posició processal d'Irídia: acusació particular

Mancances dels mecanismes de control:

- Insuficiències en la custòdia d'imatges enregistrades per càmeres a comissaries

Fets denunciats: la nit del 28 de desembre de 2019 hi va haver un incident entre un noi refugiat i amb protecció d'asil i uns vigilants de seguretat al metro de Plaça Espanya. En el curs de la discussió va ser reduït per tres agents de seguretat privada, i un d'ells li va propinar una puntada de peu quan es trobava a terra. Posteriorment, es van personar al lloc dels fets dos agents dels Mossos d'Esquadra que després d'interactuar una estona amb el noi el van traslladar a la comissaria de Sants-Montjuïc a fi d'identificar-lo.

El noi denuncia haver rebut un tracte vexatori per part dels agents, que el van insultar, amb expressions com "putero", mentre es practicaven les diligències d'identificació, quan estava assegut i emmanillat, sota custòdia d'almenys els dos mossos d'esquadra mencionats anteriorment. En un moment donat, un dels agents li va propinar diversos cops al cap, provocant-li un d'ells un fort dolor a la orella esquerra. Com a conseqüència d'aquests fets, el noi va patir lesions consistentes en una contusió facial en la regió malar esquerra, lesions al mentó, braç i genoll i una perforació timpànica aguda a l'oïda esquerra, així com un greu impacte psicosocial que va resultar en canvis en l'autoestima i l'autoconcepte, manca de confiança en els altres i afectació a la dignitat.

Després d'aquests fets, els agents el van deixar en llibertat cap a les 4 del matí, sense proporcionar-li assistència mèdica. El noi, que tenia forts dolors, va trucar des de la mateixa porta de comissaria als telèfons d'emergències, que el van atendre i recollir.

Procediment judicial: El 30 de desembre de 2019, és a dir, només dos dies després dels fets, es va interposar una denúncia manuscrita davant del jutjat de guàrdia, exposant els fets ocorreguts a l'estació de metro i a la comissaria. Un cop el perjudicat va contactar amb Irídia, el 17 de gener de 2020, es va pre-

sentar un escrit al jutjat sol·licitant diverses diligències. Una de les diligències demandades consistia en oficiar a la Divisió d'Afers Interns del cos de Mossos d'Esquadra perquè aportés les imatges enregistrades per les càmeres de vídeo-vigilància de la comissaria, com a diligència de caràcter urgent. Aquesta diligència va ser acordada pel jutjat d'instrucció mitjançant resolució de 20 de gener.

En data de 24 de gener de 2020 es va emetre resposta per part del cap de l'ABP de Sants-Montjuïc, que informava que les imatges ja no estaven disponibles, ja que només es poden visualitzar durant els 20 dies següents, és a dir, s'haurien esborrat el 18 de gener.

Cal tenir en compte que el jutjat d'instrucció ja havia requerit al cos de Mossos que informés dels fets denunciats. De fet, consta un informe emès el 20 de gener de 2020 pel Sargent del cos de Mossos d'Esquadra cap de l'oficina d'Atenció al Ciutadà, en el qual respon a la sol·licitud de comprovació de denúncia i amplia la informació sobre els fets succeïts aportant la minuta policial on els agents que van dur a terme la identificació exposen la seva versió dels fets. La minuta policial es va redactar el 6 de gener, per tant, en aquell moment podrien haver-se custodiat les imatges de la comissaria; sobretot tenint en compte que la persona havia denunciat haver patit maltractaments a l'interior de les dependències. Tot i així no es va procedir a assegurar la custòdia de les mateixes.

Aquest cas és una clara mostra que, en casos de violència policial, fins i tot en casos en què la víctima exerceix una extrema celeritat a l'hora d'interposar denúncia, el mecanisme de custòdia d'imatges enregistrades en dependències policials és insuficient. En primer lloc, perquè 20 dies de custòdia és una franja de temps massa curta tenint en compte els temps dels propis jutjats i la dificultat per part de les víctimes d'interposar denúncia ràpidament, en funció de l'impacte que els hagin suposat els fets. En segon lloc, perquè com mostra aquest cas, fins i tot havent-se requerit informació per part del Jutjat pocs dies després dels fets, no es va procedir a custodiar les imatges de la comissaria.

CAS N°10

Lloc i data dels fets: Barcelona, 16 de febrer de 2021

Afectació: Pèrdua d'ull per l'impacte d'una bala de foam

Posició processal d'Irídia: acusació popular

Mancances dels mecanismes de control:

- Manca de rendició de comptes del superior jeràrquic sobre el terreny
- Manca de traçabilitat de les llançadores de foam

Fets denunciats: El 16 de febrer de 2021 es va produir una manifestació per la llibertat d'expressió i en contra de l'empresonament del cantant de rap Pablo Hasél. En passar per davant de la Comissaria de la Policia Nacional de Via Augusta, algunes persones van començar a efectuar llançaments al cordó policial que estava protegint-la, iniciant-se uns aldarulls. Davant d'aquest fet, el màxim comandament a terreny va sol·licitar autorització per utilitzar les llançadores de foam, rebent permís del cap del dispositiu des del CECOR a les 20:18:09h.

En el moment del tret, la persona afectada es trobava de peu prop d'uns contenidors, a 22 metres del cordó policial. La força de l'impacte la va fer caure d'esquenes. Va ser auxiliada per vàries de les persones que es trobaven al lloc, que van trucar a una ambulància. A les 20:30:22 el CECOR va tenir constància que hi havia una persona ferida i va activar el SEM.

L'impacte del projectil de foam va provocar a l'afectada l'esclat del globus ocular, havent de ser intervinguda quirúrgicament i resultant en la pèrdua irreversible de l'ull.

Procediment judicial: quan el comunicat mèdic va arribar a l'hospital, el Jutjat d'instrucció va incoar diligències prèvies i va decretar el sobreseïment provisional dels fets, a l'espera de rebre més informació sobre els mateixos. Al seu torn, la Divisió d'Afers Interns de Mossos d'Esquadra va iniciar una investigació interna sobre els fets, per tal d'aportar-la al procediment de diligències prèvies esmentat, cosa que va succeir al cap d'uns mesos. Posteriorment tant l'acusació particular de la persona afectada com l'Írdia, com acusació popular, van presentar querella pels fets, personant-se al procediment. L'acusació popular d'Írdia identificava com a possibles autors del tret a dos agents de Mossos d'Esquadra, que coincidien amb la identificació realitzada per la Divisió d'Afers Interns, com es va poder comprovar més tard.

Actualment el procediment es troba encara en fase d'instrucció. Restant per practicar diverses diligències d'instrucció.

Anàlisi dels mecanismes de control del cos de Mossos d'Esquadra